

සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණය වීම: දහනමවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය

සාන්තසිරි අබේවර්ණ

රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති අධ්‍යයනාංශය, රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලය

apshanthasiri@gmail.com

සංක්ෂේපය

වර්තමානය වන විට 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අදාළව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධන විසි එකක් සම්මත කරගෙන තිබේ. මේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධන අතරින් අතළොස්සක් හැර සෙසු ව්‍යවස්ථා සංශෝධන සම්මත කර ගැනුනේ බලයට පත්ව සිටි පාර්ලිමේන්තුවේ දේශපාලන අරමුණු ඉටුකර ගැනීම වෙනුවෙනි. 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් හඳුන්වා දුන් විධායක ජනාධිපති සම්ප්‍රදායේ ආණ්ඩුක්‍රමය මගින් මෙරට ස්ථාපිත වූයේ අධිකාරිවාදී පාලන ක්‍රමය කි. දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් මේ අධිකාරිවාදී පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් බවට පත්විය. එහි ප්‍රතිඵලය වූයේ ව්‍යවස්ථානුකූල ඒකාධිපතිත්වයක් ඇති වීමයි. එතකුණු වුවත් දහනමවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සැලකිය හැක්කේ මෙරට දේශපාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණයට දායක වූ වැදගත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයක් වශයෙනි. එබැවින් දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් මෙරට දේශපාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණය වීමට දායකවන ආකාරය පිළිබඳ දැනුවත් භාවයක් සමාජගත කළයුතු වීම අත්‍යවශ්‍ය කරුණක් වේ. එය පිළිබඳ විශ්ලේෂණයක් කිරීමට මෙම පර්යේෂණ පත්‍රිකාව මගින් අවධානය යොමුකර තිබේ. මෙම පර්යේෂණය මගින් නිදහසින් පසු යුගයේ මෙරට පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් බවට පත් වූ ආකාරය සොයාගෙන තිබේ. විධායක ජනාධිපති ධුරය, අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලය, පාර්ලිමේන්තුව, රාජ්‍ය සේවය, අධිකරණ සේවය හා මූලික අයිතිවාසිකම් යනාදී ක්ෂේත්‍රයන් හි ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණයට දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ නෛතික විධිවිධාන මගින් ලබාදෙන දායකත්වය හඳුනා ගැනීම ද මෙම පර්යේෂණයේ තවත් වැදගත් සොයාගැනීම් වශයෙන් පෙන්වා දිය හැකිය. පර්යේෂණයට පාදක වන දත්ත මූලික වශයෙන් ගුණාත්මක දත්ත වේ. දත්ත පදනම් වන්නේ ද්විතීයික දත්ත මූලාශ්‍ර ඇසුරිනි. එනමින්, දත්ත විශ්ලේෂණය ගුණාත්මක දත්ත මූලාශ්‍ර පඨිතයක් ලෙස භාවිත කරමින් සිදු කළ අඩංගු විශ්ලේෂණයක් සහ පර්යේෂණයට පාත්‍ර වූ ඥාන විභාගාත්මක පරිශ්‍රය ආශ්‍රයෙන් ගොඩනැගූ තේමාත්මක විශ්ලේෂණයක් අනුව සිදු කෙරිණි.

මූලික පද: ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ආණ්ඩුකරණය, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ජීවගුණය, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී හිඟය (democratic deficit), ව්‍යවස්ථානුකූල ඒකාධිපතිත්වය, සර්වාධිකාරීත්වය

Democratization of Authoritative Governance: The Nineteenth Constitutional Amendment of Sri Lanka

Abstract

The Sri Lankan constitution, established in 1978, has undergone twenty-one amendments to date. While some of these amendments were made for legitimate reasons, others were made to serve the interests of those in power. The Constitution of Sri Lanka in 1978 introduced an executive presidential system, which led to an authoritative governing process in the country. The eighteenth amendment of the constitution further strengthened this authoritative governance, resulting in the emergence of totalitarian governance and a constitutional monopoly. However, the nineteenth amendment of the constitution played a significant role in democratizing the political system of the country. It can be regarded as a constitutional amendment that significantly influenced the democratization of the governing process of Sri Lanka. It is important to raise awareness about the positive impact of the Nineteenth Amendment on Sri Lanka's political system. This study aims to analyze the contribution of the Nineteenth Amendment to the democratization of Sri Lanka's political system. The study found that the governing process in Sri Lanka became authoritative after the country gained independence. Further, the legal provisions of the nineteenth amendment contributed to the democratization of the executive presidency, prime minister and cabinet, parliament, public service, judicial service, and fundamental rights. The research utilized qualitative data from secondary sources, which was thematically analyzed through epistemological investigation.

Keywords: Authoritarian, Constitutional Monopoly, Democratic Deficit, Democratic Ethics, Democratic Governance

01. හැඳින්වීම

නිදහස් ලංකාව පාලනය වූයේ 1948 දී ස්ථාපිත කරන ලද සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගිනි. එය මෙරට ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමයකට පදනම දැමූ යහපත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් වශයෙන් සැලකිය හැකිය. එතෙකුදු වුවත් එම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අහෝසි කොට 1972 දී හඳුන්වා දෙන ලද පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සැලකිය හැක්කේ මෙරට අධිකාරිවාදී පාලන ක්‍රමයක් ස්ථාපිත වීමට කුඩුදුන් අයහපත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් වශයෙනි. 1972 පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අහෝසි කොට 1978 දී හඳුන්වා දෙන දෙවන ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් මෙරට ස්ථාපිත කරනු ලැබුවේ විධායක ජනාධිපති සම්ප්‍රදායේ ආණ්ඩුක්‍රමයකි. එමගින් විධායක ජනාධිපතිවරයාට ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක, අධිකරණ, රාජ්‍ය සේවය හා විදේශ ප්‍රතිපත්ති හැසිරවීම යනාදී ක්ෂේත්‍රයන්ට අදාළව සංවරණය හා තුළනය නොකරන ලද සුවිශාල බලයක් හිමිකර දුන්නේය. මෙරට ස්ථාපිත වෙමින් පැවැති අධිකාරිවාදී පාලන ක්‍රමය තව දුරටත් ශක්තිමත් කොට ඉදිරියට ගෙන යනු ලැබුවේ එම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගිනි. එම නිසා මේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සැලකිය හැක්කේ නිදහසින් පසු යුගයේ මෙරට ස්ථාපිත කරන ලද ඉතාම අයහපත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව වශයෙනි. (1978, දෙවන ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව).

වරින්වර ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක් කරන ලද ව්‍යවස්ථා සංශෝධන අතරින් දහතුන්වන, දහසයවන, දහහත්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධන හැරුණු විට සෙසු බොහෝ ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයන් ද සම්මත කර ගැනුනේ විධායක ජනාධිපතිවරයාගේ බලය තවදුරටත් ශක්තිමත් කර ගැනීම සඳහා වූ බලවාදී දේශපාලන අරමුණු ඉටුකර ගැනීම වෙනුවෙනි. විශේෂයෙන් ම දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සැලකිය හැක්කේ මෙරට ස්ථාපිත වෙමින් පැවැති අධිකාරිවාදී පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් වශයෙන් මුල්බැස ගැනීමට කුඩුදුන්නා වූ ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයක් වශයෙනි. මෙකී කරුණු හේතු කොට ගෙන දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගන්නා අවස්ථාව වන විට නිදහසින් පසු මෙරට පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී අන්තයක් කරා ඉතා වේගයෙන් ඇදී යමින් තිබුණි. මේ සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයේ ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී ස්වභාවය මැනවින් අවබෝධකර ගැනීම සඳහා දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙහි නෛතික විධිවිධාන මගින් මෙරට දේශපාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීකරණය වූ ආකාරය පිළිබඳ විමසා බැලීම අතිශයින් ම වැදගත් වේ.

1.1 පර්යේෂණ ගැටලුව

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් විධායක ජනාධිපති සම්ප්‍රදායේ ආණ්ඩුක්‍රමයක් ස්ථාපිත කොට අධිකාරිවාදී පාලන ක්‍රමයක් ඇති කරනු ලැබීය. දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගැනීම හේතු කොට ගෙන මේ අධිකාරිවාදී පාලන ක්‍රමය

සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් බවට පත්විය. මෙම පසුබිම යටතේ සම්මත කරගන්නා ලද දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ නෛතික විධිවිධාන මෙරට දේශපාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණය වීමට කෙබඳු දායකත්වයක් ලබා දුන්නේ ද? යන්න මෙම පර්යේෂණ පත්‍රිකාව මගින් ගවේශනය කර ඇති පර්යේෂණ ගැටලුව වන්නේ ය.

1.2 පර්යේෂණයේ අරමුණ

1978 හඳුන්වාදෙන ලද විධායක ජනාධිපති සම්ප්‍රදායේ ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් මෙරට ස්ථාපිත වූයේ අධිකාරිවාදී පාලන ක්‍රමය කි. මේ අධිකාරිවාදී පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් බවට පත්වූයේ දහඅටවන ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කරගැනීම හේතුවෙන් ගෙනය. මේ පසුබිම යටතේ සම්මත කරගන්නා ලද දහනම වන ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මෙරට පාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණය වීමට ලබාදුන්නා වූ දායකත්වය හඳුනාගැනීම මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණ වේ.

1.3 අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය

මෙම පර්යේෂණය මූලික වශයෙන් පුස්තකාලගත ද්විතියික සාහිත්‍යමය මූලාශ්‍ර ඇසුරින් සිදු කෙරෙන්නකි. ගුණාත්මක දත්ත සපයන පශ්චාත් නිදහස් ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථා, ඒවායෙහි තදනන්තර සංශෝධන, ව්‍යවස්ථා විශ්ලේෂණයන්ගේ විශ්ලේෂණ සහ මාධ්‍ය ලිපි ලේඛන ඒවා අතර වේ. දත්ත විශ්ලේෂණයේදී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සහ ආනුෂංගික සංශෝධන පඬි (texts) ලෙස ගෙන අඩංගු විශ්ලේෂණයක් (content analysis) ඇසුරින් නිගමන සහ සංහිතාවන්ට (inferences) එළැඹීම සිදු කෙරේ. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ වෘද්ධියට මෙන්ම පරිහානියට හේතු වූ ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිපාදන ව්‍යවස්ථා සහ සංශෝධනවල තේමාවන් ලෙස හඳුනාගත හැකි බැවින්, තේමාත්මක විශ්ලේෂණ ක්‍රමයද (thematic analysis) භාවිත කෙරේ.

දත්ත විශ්ලේෂණයේ ප්‍රතිමානාත්මක පදනම නිර්මාණය වන්නේ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයත්, ප්‍රජාතන්ත්‍රීය ආණ්ඩුකාරණයත් සම්බන්ධ ප්‍රමුඛ කථිකාවන් වන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී හිඟකම (democratic deficit) ව්‍යවස්ථානුකූල ඒකාධිපතීත්වය (constitutional dictatorship), සහ ප්‍රජාතන්ත්‍රීය ජීවගුණය (democratic essence) යන ප්‍රතිපක්ෂ සම්බන්ධතා (binary relations) හඳුනාගත හැකි සුසමාදර්ශ (paradigms) භාවිතයෙනි. ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිසංස්කරණ ආශ්‍රයෙන්ම රූපාන්තරණය වූ පූර්ව නිදහස් දේශපාලන ඉතිහාසයක් සහිත රාජ්‍යයක පශ්චාත් නිදහස් රාජ්‍යය ගොඩ නැඟීම පිලිබඳ ගැටලුව, දියුණු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයක් නිර්මාණය කළහැකි ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිසංස්කරණ අනුසෙරෙන්නේ අපේක්ෂා කිරීම ස්වාභාවිකය. මේ අපේක්ෂාවන් එකිනෙකට වෙනස් යුග තුනකදී නියෝජනය කළේ

ආකෘතික වශයෙන් මෙන්ම දෘෂ්ටිවාදීමය වශයෙන් ද වෙනස් වූ ව්‍යවස්ථා තුනක් මගිනි. වර්තමාන දෙවන ජනරජ ව්‍යවස්ථාව එයට පූර්වයෙහි වූ ව්‍යවස්ථා දෙකෙන් වෙනස් වන එක් ප්‍රධාන කාරණයක් වන්නේ වත්මන් ව්‍යවස්ථාවේ විකාශනය ප්‍රජාතාන්ත්‍රික ආණ්ඩුකරණය සහ ප්‍රජාතාන්ත්‍රික ජීවගුණය ඔසවා තබන සංශෝධන මෙන්ම එයට සහමුලින් පරස්පර ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී, ව්‍යවස්ථාමය ඒකාධිපතිත්වයක් නිර්මාණය කළහැකි සංශෝධන යන ප්‍රතිපාක්ෂික ලක්ෂණ එකවර දරා සිටීමයි. එනිසා, එබඳු දත්ත දේහයක් විශ්ලේෂණය කිරීම සඳහා, න්‍යායික සහ ප්‍රතිමානාත්මක දෘෂ්ටියක් අවශ්‍ය බව පර්යේෂකයාගේ හැඟීමයි.

02. ලාංකීය පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් දක්වා දිශාගතවීම

ශ්‍රී ලංකාවේ ස්ථාපිතව පැවති සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණ මාවතට අවතීර්ණ වීමෙහි ලා දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ඇති කරන ලද සාධනීය බලපෑම අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා නිදහසින් පසු යුගයේ මෙරට පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් දක්වා දිශාගත වූ ආකාරය පිළිබඳව විමසා බැලීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. ලාංකීය පාලන ක්‍රමය එලෙස සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් දක්වා දිශාගත වීම ආරම්භ වූයේ සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අහෝසි කොට නිදහසින් පසු යුගයේ හඳුන්වා දෙන ලද ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා දෙක මගින් විධායක බලය මධ්‍යගත කිරීමට ගන්නා ලද උත්සාහයේ හර්කානුකූල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙනි (විතානවසම්,1995).

2.1 ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමයක් ස්ථාපිත කිරීම

නිදහස් ලංකාව පාලනය කිරීම සඳහා හඳුන්වා දෙන ලද සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් මෙරට ස්ථාපිත කරනු ලැබුවේ බ්‍රිතාන්‍ය වෙස්ට්මිනිස්ටර් සම්ප්‍රදායේ කැබිනට් ආණ්ඩුක්‍රමයකි (Coory,1984). සෝල්බර් සාම්වරයාගේ මූලිකත්වයෙන් සම්පාදනය වූ නිසා එය නාමකරණය වූයේ සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව වශයෙනි. ආණ්ඩුක්‍රමය නිර්මාණය වී තිබුණේ ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක හා අධිකරණ යන ආයතනවලට නිශ්චිත වශයෙන් බලතල හා කාර්යයන් පැවරුණු බලතල බෙදීමේ සිද්ධාන්තය පදනම් කර ගෙනය. නීති පැනවීමේ බලය හිමිවූයේ මහජන මන්ත්‍රී මණ්ඩලය හා සෙනෙට් සභාව යන ද්වි මාණ්ඩලික ව්‍යවස්ථාදායකට ය. අගමැති ඇතුලු අමාත්‍ය මණ්ඩලයට නීති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ වගකීම පැවරී තිබුණි. අධිකරණය සතු වූයේ නීති පසු විවරණය කිරීමේ කාර්යය යි. ද්වි මාණ්ඩලික ව්‍යවස්ථාදායකය සම්මත කළ අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා විසින් අනුමැතිය ලබා දුන්නා වූ නීතියක් වුවද නැවත සලකා බලා නියෝගයක් කිරීමට හැකි අධිකරණ පුනරීක්ෂණ බලයක් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට හිමි කරදීම සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ කැපී පෙනෙන ලක්ෂණයක් විය. ව්‍යවස්ථානුකූලවාදය ආරක්ෂා කරමින් නීතියේ ආධිපත්‍ය සහිත මහජන වගකීමෙන් යුතු පාලනයක් ගෙන යාමට ඉඩකඩ සලසා දීම එහි අරමුණ විය. රාජ්‍ය සේවයේ

ස්වාධීනතාවය ආරක්ෂා කරගැනීම සඳහා රාජ්‍ය සේවා කොමිසන් සභාවක් ස්ථාපිත කළ අතර අධිකරණ සේවයේ ස්වාධීනතාවය පවත්වා ගෙන යාමට අධිකරණ සේවා කොමිසන් සභාවක් ස්ථාපිත කර තිබුණි (De Silva,1977). මූලික වශයෙන් ගත් විට බ්‍රිතාන්‍යයේ එවකට ස්ථාපිත වී තිබූ ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මූලධර්ම මෙරට තහවුරු කරගැනීමට හැකිවන අන්දමින් සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සම්පාදනය වී තිබුණි (විනානවසම්,2007). මේ ආකාරයට ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමයකට දැමූ ශක්තිමත් අඩිතාලම මූලිකව දමා අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමයකට පදනම දැමුවේ පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගිනි.

2.2 අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමයට පදනම දැමීම

1948 හඳුන්වා දෙන ලද සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අහෝසි කොට 1972 පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සම්පාදනය කරගනු ලැබීය. එම ව්‍යවස්ථාව මගින් බ්‍රිතාන්‍ය සමග එතෙක් පැවැති අධිරාජ්‍යය ගැති සියලු නෛතික සම්බන්ධතාවන් බැහැර කොට ශ්‍රී ලංකාව ස්වෛරී, ස්වාධීන ජන රජයක් බවට පත් කළේය. එතෙකුදු වුවත් යහපත් නොවන දෙය වූයේ සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ස්ථාපිත කිරීමට වැයම් කළා වූ ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සාරධර්ම මුළුමනින් ම නොසලකා හැරීම යි.

සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සම්පාදනය වී තිබුණේ බලතල බෙදීමේ සිද්ධාන්තය පදනම් කර ගෙන වුවත් පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් බලතල බෙදීමේ සිද්ධාන්තය බැහැර කොට ඒකමාණ්ඩලික ව්‍යවස්ථාදායකය වූ ජාතික රාජ්‍ය සභාව ජනරජයේ උත්තරීතර ම බල කේන්ද්‍රස්ථානය බවට පත් කළේය. ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක, අධිකරණ හා රාජ්‍ය සේවයට අදාළ සකල විධි බලතල ජාතික රාජ්‍ය සභාවට හිමි කර දුන්නේය. රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව අහෝසි කොට රාජ්‍ය සේවයේ පහළ නිලධාරීන් පත්කිරීම හා විනය පාලනය පිළිබඳ කටයුතු අමාත්‍ය මණ්ඩලය යටතට ගනු ලැබීය. රාජ්‍ය සේවා උපදේශක මණ්ඩලය හා රාජ්‍ය සේවා විනය මණ්ඩලය පිහිටුවනු ලැබුවේ එකී කාර්යයන් සඳහා අමාත්‍ය මණ්ඩලයට සහයවීම පිණිස ය. එහෙත් මේ ආයතන දෙකට රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවට මෙන් ස්වාධීනව හා අපක්ෂපාතීව ක්‍රියා කළ හැකි බලයක් හිමි නොවීය. එමගින් සිදුවූයේ රාජ්‍ය සේවය දේශපාලනීකරණය වීම සඳහා පදනම වැටීමය. මෙපරිද්දෙන් පහළ අධිකරණවල විනිශ්චයකරුවන් පත්කිරීම හා විනය පාලනය කිරීමේ බලය අමාත්‍ය මණ්ඩලය යටතට පත් කරගනු ලැබුවේ අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව අහෝසි කිරීමෙනි. අමාත්‍ය මණ්ඩලයට නිර්දේශ ලබාදීම සඳහා අධිකරණ සේවා උපදේශක මණ්ඩලයක් හා අධිකරණ සේවා විනය මණ්ඩලයක් ස්ථාපිත කරනු ලැබුවත් ඒවාට ද ස්වාධීනව හා අපක්ෂපාතීව කටයුතු කිරීමට හැකි බලයක් හිමි නොවීය. මන්දයත් අවසාන තීරණ ගැනීමේ බලය අමාත්‍ය මණ්ඩලය සතු වූ බැවිනි. එහි ප්‍රතිඵලය වූයේ අධිකරණය දේශපාලනීකරණය වීම ඇරඹීමට පදනම වැටීමය. රාජ්‍ය සේවයේ උසස් නිලධාරීන් මෙන්ම ඉහළ අධිකරණවල

විනිශ්චයකරුවන් පත් කිරීමේ බලය වක්‍ර ආකාරයෙන් අගමැතිවරයා සතු විය. මහජනතාවට වඩාත් වගකීම් සහිත පාලන ක්‍රමයක් ගෙන යාම උදෙසා නීති සම්පාදනය කිරීමේ කාර්යය සුපරීක්ෂා කිරීමට සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට හිමිකර දී තිබූ අධිකරණ පුනරීක්ෂණ බලය ද පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් අහෝසි කර දැමීය (1972, පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව).

ජාතික රාජ්‍ය සභාවට මෙලෙස සුවිශාල බලයක් හිමිකරදීම මගින් ඇත්ත වශයෙන් ම සිදුවූයේ අගමැතිවරයා මහත් බල සම්පන්න තත්ත්වයකට පත්වීමයි. මෙම ව්‍යවස්ථාව යටතේ පත් වූ ප්‍රථම අගමැතිනිය සිරිමාවෝ බණ්ඩාරනායක සියලු බලතල භුක්ති විඳිමින් යම් ආකාරයක අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමයක් ගෙන ගියේය. එනිසා 1972 පළමු ජනරජ ව්‍යවස්ථාව මගින් මෙරට ස්ථාපිත කෙරුණේ කැබිනට් සම්ප්‍රදායේ ආණ්ඩුක්‍රමයක් නොව "අගමැතිගේ ආණ්ඩුක්‍රමයක්" බව පැවසීම අතිශයෝක්තියක් නොවේ. මේ අනුව සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අහෝසි කොට ස්ථාපිත කරන ලද පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් මෙරට අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමයකට පදනම දැමූ බව කිව හැකිය. (විතානවසම්,2007). මේ ආකාරයට අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමයකට දැමූ අධිකාලම තවදුරටත් ශක්තිමත් කරමින් ඉදිරියට ගෙන ගියේ 1978 දෙවන ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගිනි.

2.3 අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමය ඉදිරියට ගෙනයාම

නිදහස ලැබීමෙන් පසු පුරා වසර තිහක පමණ කාලයක් මෙරට පාලනය වූයේ සෝල්බරි හා පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා මගින් ස්ථාපිත කෙරුණු කැබිනට් සම්ප්‍රදායේ ආණ්ඩුක්‍රමයන් මගිනි. එහෙත් 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් කැබිනට් සම්ප්‍රදායේ ආණ්ඩුක්‍රම පාලනය අහෝසි කොට විධායක ජනාධිපති සම්ප්‍රදායේ ආණ්ඩුක්‍රමයක් මෙරටට හඳුන්වාදෙනු ලැබීය. සැලකිය යුතු කාලයක සිට මෙවැනි ආණ්ඩුක්‍රමයක් ඇති කර ගැනීමේ අවශ්‍යතාවය වෙනුවෙන් පෙනී සිටි ජේ. ආර්. ජයවර්ධන එහි නිර්මාතෘවරයා වශයෙන් සැලකිය හැකිය (විතානවසම්,2007). මේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ විධායක ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දුන් සුවිශාල බලය හේතු කොට ගෙන මෙරටෙහි නිත්‍යානුකූල ඒකාධිපතිත්වයක් ඇතිවීම නොවැළැක්විය හැකි දෙයක් වන බව එකල ඇත්. එම්. පෙරේරා දැරූ අදහස විය (පෙරේරා,1979).

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ ස්ථාපිත කරන ලද බල සම්පන්නම ධුරය වශයෙන් සැලකිය හැක්කේ විධායක ජනාධිපති ධුරය යි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 30(1) ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ කෙරෙන්නේ ජනාධිපතිවරයා රජයේ ප්‍රධානියා ද, විධායකයේ ප්‍රධානියා ද, ආණ්ඩුවේ ප්‍රධානියා ද, සන්නද්ධ සේවාවන්හි සේනාධිනායකවරයා ද වන්නේය යනුවෙනි. 30(2) ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ ජනරජයේ ජනාධිපතිවරයා ජනතාව විසින් සාවුරුදු කාලයකට පත් කරගත යුත්තේ ය යනුවෙනි (1978, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව). මේ අනුව

සොල්බර් හා පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවන් යටතේ රාජ්‍යයේ නායකයාට හිමි වී තිබූ බලතල හා කාර්යයන් මෙන්ම ආණ්ඩුවේ නායකයා වූ අගමැතිවරයාට හිමි වී තිබූ බලතල හා කාර්යයන් ද විධායක ජනාධිපතිවරයාට පවරා දුන්නේය.

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ විධායක ජනාධිපතිවරයාට ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක, අධිකරණ, රාජ්‍ය සේවය, විදේශ ප්‍රතිපත්තිය හැසිරවීම යනාදී ක්ෂේත්‍රයන්ට අදාළව ද සංවරණයට හා තුලනයට යටත් නොවූ සුවිශාල බලයක් හිමි විය. රාජ්‍ය සේවය පාලනය කිරීමේ ප්‍රධානියා වශයෙන් අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරුන්, රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයින්, නීතිපතිවරයා, විගණකාධිපතිවරයා, මැතිවරණ කොමසාරිස්වරයා, අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයින්, සීමා නිර්ණය කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයින්, (පාර්ලිමේන්තු මහ ලේකම්වරයා, ඔම්බුඩ්ස්මන්වරයා යන රජයේ උසස් නිලධාරීන් පත්කිරීමේ අභිමතානුසාරී බලය හිමි වී තිබුණේ ජනාධිපතිවරයාට ය. විදේශ ප්‍රතිපත්තිය තීරණය කිරීම විදේශයන්හි ශ්‍රී ලංකාව නියෝජනය කිරීම, තානාපති හා මහකොමසාරිස්වරු පත් කිරීම, විදේශ ප්‍රතිපත්තිය මෙහෙයවීම, නම්බුනාම පිරිනැමීම, රාජ්‍ය මුද්‍රව තබාගැනීම හා අත්සන් කළ යුතු ලිපි ලේඛනවලට අත්සන් තැබීම, යුද්ධය හා සාමය පිළිබඳ තීරණ ගැනීම, ත්‍රිවිධ හමුදාවේ නායකයන් පත් කිරීම, පොලිස්පතිවරයා පත් කිරීම හා පොලිසිය පාලනය කිරීම යනාදී කරුණු පිළිබඳ බලය ද ජනාධිපතිවරයා සතු විය (ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව,1978).

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් රජයේ උසස් නිලධාරීන් පත්කිරීම සඳහා වූ අභිමතානුසාරී බලයක් ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දීම යහපත් දෙයක් නොවේ. එය තවදුරටත් විස්තර කරන්නේ නම් රාජ්‍ය පරිපාලනය හා දේශපාලනය යනු එකිනෙකට වෙනස් ක්ෂේත්‍ර දෙකක් විනා එකම ක්ෂේත්‍රයක් නොවේ. කිසියම් රාජ්‍යයක් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මූලධර්මවලට ගරු කරන රාජ්‍යයක් වශයෙන් සැලකීමට නම් ආණ්ඩුවේ දේශපාලන බලපෑම් වලින් තොරව රාජ්‍ය සේවයේ කටයුතු පවත්වාගෙන යාමට ක්‍රියාකළ යුතු වීම අත්‍යවශ්‍ය කොන්දේසියකි. එසේ නොකළහොත් රාජ්‍ය සේවය දේශපාලනීකරණය වීම නොවැලැක්විය හැකි දෙයක් බවට පත් වේ (Wilson,1887). මේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ රාජ්‍ය සේවය පාලනය කිරීමේ වගකීම හා රාජ්‍ය සේවයේ උසස් නිලධාරීන් පත්කිරීම සඳහා වූ අභිමතානුසාරී බලය විධායක ජනාධිපතිවරයාට හිමිකරදීම හේතුකොට ගෙන රාජ්‍ය සේවයේ ස්වාධීනත්වය අහෝසි වී ගොස් එය දේශපාලනීකරණයට ලක් විය. එසේ වූයේ බලයට පත් වූ සෑම ජනාධිපතිවරයෙකු ම පාහේ ඥාති මිත්‍ර හා දේශපාලන සම්බන්ධතා මත රාජ්‍ය සේවයේ උසස් තනතුරුවලට අනුග්‍රාහක (Patronage) පත්වීම් ලබාදීම හේතුකොට ගෙනය. එමගින් මහජනයාට අතිශය සමීප රාජ්‍ය ආයතන කෙරෙහි පැවතිය යුතු මහජන විශ්වාසය ද පළු වී ගියේය. රාජ්‍ය සේවයේ උසස් නිලධාරීන් පත්කිරීම සඳහා වූ මෙබඳු අභිමතානුසාරී බලයක් ඇමෙරිකාවේ ජනාධිපතිවරයාටවත් හිමි නොවේ. ඇමෙරිකාවේ ජනාධිපතිවරයාට රජයේ උසස් නිලධාරීන්

පත්කිරීම සඳහා බලයක් ඇතැන් ඒවා නීත්‍යානුකූලවීමට නම් සෙනෙට් සභාවේ අනුමැතිය ලබා ගත යුතුවීම අත්‍යවශ්‍ය වේ (Abraham,1985).

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත්කිරීම හා ඉවත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් ද ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දී තිබුණේ අභිමතානුසාරී බලයකි. ඒ අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 43(3) අනුව්‍යවස්ථා මගින් ප්‍රකාශ කෙරුණේ පාර්ලිමේන්තුවේ උපරිම විශ්වාසය දිනා ගත හැකිවේ යැයි කල්පනා කරනු ලබන පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙකු ජනාධිපති විසින් අගමැති වශයෙන් පත් කළ යුතු බවයි (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව). එහෙත් තමන් කැමැති පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙකු අගමැති වශයෙන් පත් කිරීමට ජනාධිපතිවරයාට නෛතික බාධාවක් නොවීය. 44(1) අනුව්‍යවස්ථාවට අනුව අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත් කිරීමේදී අවශ්‍ය වේ යැයි සිතන්නේ නම් ඒ සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයා අගමැතිගේ අදහස් විමසිය යුත්තේය (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව). එසේ වුවද තමන්ගේ අභිලාෂයන්ට අනුව අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත් කරගැනීමට ජනාධිපතිවරයාට බලයක් හිමි විය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 44 (2) අනුව්‍යවස්ථාව මගින් කියා සිටින්නේ ජනාධිපතිවරයාට යම් විෂයක් හෝ කාර්යයක් තමාට පවරා ගැනීම කළ හැකි අතර තත් කාර්යය සඳහා තමා භාරයේ තිබිය යුතු අමාත්‍යාංශ සංඛ්‍යාව නිශ්චය කිරීම කළ හැක්කේ ය යනුවෙනි. (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව) මෙකී විධිවිධානයට අනුව ජනාධිපතිවරයෙකුට සියලු ම අමාත්‍යාංශ තමා යටතේ තබා ගනිමින් ඊට පාලනය කිරීමට වුවද හැකියාවක් ඇති බව ආචාර්ය ඇන්.ඇම්. පෙරේරාගේ අදහස විය (පෙරේරා ,1979). 47(අ) අනුව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ ජනාධිපතිවරයාට තම අභිලාශය අනුව ඕනෑම අවස්ථාවක අගමැතිවරයා හෝ අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අමාත්‍යවරයෙක් හෝ වෙනත් යම් අමාත්‍යවරයෙක් හෝ නියෝජ්‍ය අමාත්‍යවරයෙක් හෝ තමන්ගේ අත්සන යටතේ යවන ලිපියක් මගින් ධුරයෙන් ඉවත් කළ හැකි බවයි. අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ මූලසුන දරන ජනාධිපතිවරයා එහි නායකයා ද වන්නේ ය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ විධිවිධාන යටතේ අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසිරී ගියත් ජනාධිපතිවරයා විසිරී නොයන බව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 43 (2) අනුව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ විය (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව).

මෙකී විධිවිධාන මගින් පෙන්වුම් කළේ විධායක ජනාධිපතිවරයාට අගමැති හා අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත්කිරීම හා ඉවත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් ඒකාධිකාරී බලයක් හිමිකරදී තිබුණ බවයි. විශේෂයෙන් ම ජනාධිපතිවරයා හා පාර්ලිමේන්තුව එකම පක්ෂයකින් තේරීපත් වන අවස්ථාවක තමන්ගේ අභිලාෂයන්ට අනුව අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත්කර ගැනීමට හා ඉවත් කිරීමට ඒකාධිකාරී බලයක් ජනාධිපතිවරයාට හිමි වී තිබිණ. ජනාධිපතිවරයාත් පාර්ලිමේන්තුවත් පක්ෂ දෙකකින් තේරීපත්වන අවස්ථාවකදී වුවද ජනාධිපතිවරයාට අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලය සම්බන්ධයෙන් විශාල බලපෑමක් කළ

හැකි විය. එය තේරුම් ගැනීම සඳහා 2001 පැවැති පාර්ලිමේන්තු මහා මැතිවරණය කෙරෙහි අවධානය යොමු කළ යුතුය.

2001 පැවැති පාර්ලිමේන්තු මහා මැතිවරණයට තරඟ කොට එ.ජා.ප.ය ඇතුළු තවත් පක්ෂ කිහිපයක් එකතු වී පිහිටුවා ගන්නා ලද එ.ජා.පෙ සංඛ්‍යාතය පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර බලය හිමි කරගත්තේ ය. මේ අවස්ථාවේ පොදු ජන එක්සත් පෙරමුණෙන් තේරීපත් ව සිටි නිල කාලය අවසන් නොවූ වන්දිකා කුමාරතුංග ජනාධිපතිවරිය වශයෙන් කටයුතු කළේය. ජනාධිපතිවරයාත් පාර්ලිමේන්තුවත් පක්ෂ දෙකකින් තේරී පත්වන මෙවැනි අවස්ථාවක ඇති විය හැකි දේශපාලන අර්බුද කළමනාකරණය කරගැනීම සඳහා 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ නිශ්චිත විධිවිධාන නොමැතිවීම බලවත් අභියාචනා වක් විය. එහෙත් එවැනි දේශපාලන අර්බුදකාරී තත්වයක් ආරම්භක අවස්ථාවේ මතු නොවූයේ ජනාධිපතිවරිය විසින් එ.ජා.පෙ. හි නායක රනිල් වික්‍රමසිංහ අගමැති වශයෙන් පත් කිරීම හා ඔහු විසින් නම් කරන ලද අමාත්‍ය මණ්ඩලයට ජනාධිපතිවරිය විසින් අනුමැතිය ලබාදීම හේතුවකි.

පාර්ලිමේන්තුවත් ජනාධිපතිවරයාත් පක්ෂ දෙකකින් තේරී පත්වන මෙවැනි අවස්ථාවක දේශපාලන අර්බුදයකින් තොරව පාලන ක්‍රමය පවත්වාගෙන යාමට නම් දෙපාර්ශවය විසින් සහභාසිරිමක් (Co – Habitation) පවත්වා ගෙන යාම අත්‍යවශ්‍ය වේ. එහෙත් එවැනිත් ක්‍රමයේ නැත. කාලය කෙමෙන් ගතවීමත් සමඟ සිදුවූයේ යම් යම් දේශපාලන හේතූන් මත ජනාධිපතිවරිය හා අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලය අතර ගැටුම්කාරී තත්වයක් ඇතිවීම යි. එහි අවසාන ප්‍රතිඵලය වූයේ අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලය සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයාට හිමිකරදී තිබූ ඒකාධිකාරී බලය පාවිච්චි කරමින් වන්දිකා බණ්ඩාරනායක ජනාධිපතිවරිය විසින් 2003 නොවැම්බර් මස 4 වන දා එ.ජා.පෙ ආණ්ඩුවේ අමාත්‍යවරුන් සතුව තිබූ ආරක්ෂක, අභ්‍යන්තර කටයුතු හා ජනසන්නිවේදන යන අමාත්‍යාංශ තමන් යටතට පත් කර ගැනීමට කටයුතු කිරීමයි (දිවයින, 2003, නොවැම්බර්, 05). එමගින් පෙනීගියේ ජනාධිපතිවරයාත් පාර්ලිමේන්තුවත් පක්ෂ දෙකකින් තේරී පත්වන අවස්ථාවකදී වුව ද අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලය කෙරෙහි විශාල බලපෑමක් කිරීමට හැකි ඒකාධිකාරී බලයක් ජනාධිපතිවරයාට හිමි වී තිබුණ බවයි.

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ව්‍යවස්ථාදායකය හෙවත් පාර්ලිමේන්තුවට අදාළව ද ජනාධිපතිවරයාට ඒකාධිකාරී බලයක් හිමි විය. 70 (1) අනුච්ඡේදයට මගින් ප්‍රකාශ වූයේ කලින් කළ ප්‍රකාශනයක් මගින් පාර්ලිමේන්තුව කැඳවීමට, වාර අවසාන කිරීමට හා පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීමට ජනාධිපතිවරයාට බලයක් ඇති බවයි. ජනාධිපතිවරයාට එලෙස පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරිය හැකිවූයේ 70 (1) (අ), (ආ), (ඇ), (ඈ) යන අනුච්ඡේදයට මගින් දැක්වෙන සීමාවන්ට යටත්වයි (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව). එකී සීමාවන්ට හැරුණු විට වෙනත් ඕනෑම අවස්ථාවක පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීමට බලයක් හිමිකර දී තිබීම

මගින් පාර්ලිමේන්තුව කෙරෙහි සුවිශාල ආධිපත්‍යයක් පැතිරවීමට ජනාධිපතිවරයාට හැකි විය.

ජනාධිපතිවරයාත් පාර්ලිමේන්තුවත් එකම පක්ෂයකින් බලයට පත්වූ අවස්ථාවල පාර්ලිමේන්තුව ජනාධිපතිවරයාගේ අභිලාෂයන්ට තෛතික අනුමැතිය ලබා දෙන්නාවූ මුද්‍රාවක් බවට පත් විය. මහජන නියෝජිතයන්ගෙන් සමන්විත වන මහජනතාවගේ පරමාධි බලය ක්‍රියාත්මක කෙරෙන පාර්ලිමේන්තුව එලෙස දුර්වල බෙලහින ආයතනයක් බවට පත්වීම කිසිසේත් ම සුදුසු දෙයක් නොවේ (උයන්ගොඩ,2011). පාර්ලිමේන්තුවත් ජනාධිපතිවරයාත් පක්ෂ දෙකකින් තේරීපත්වන අවස්ථාවක වුවද ජනාධිපතිවරයාට පාර්ලිමේන්තුව කෙරෙහි විශාල ආධිපත්‍යයක් පැතිරවිය හැකිව තිබුණි. එය අතීත අත්දැකීමක් මගින් සනාථ කරන්නේ නම් 2001 මහා මැතිවරණයෙන් පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර බලය හිමිකර ගෙන ආණ්ඩු බලය පිහිටවනු ලැබුවේ අගමැති රනිල් වික්‍රමසිංහගේ නායකත්වයෙන් යුතු එ.ජා.පෙ. විසිනි. තත්ත්වය මෙසේ තිබියදී පොදු ජන එක්සත් පෙරමුණෙහි ජනාධිපතිනිය වන්දිකා කුමාරතුංග විසින් නිලකාලය තවත් වසර තුනකටත් වඩා වැඩි කාලයක් තිබිය දී රනිල් වික්‍රමසිංහගේ ආණ්ඩුව අහෝසි වන පරිද්දෙන් 2004 පෙබරවාරි 08 වන දා පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීමට කටයුතු කළේය (දිවයින,2004.පෙබරවාරි.09). මේ ආකාරයට තමන්ගේ අභිලාෂයන්ට නොගැළපෙන තමන්ගේ පක්ෂයෙන් සැදුම් නොලත් පාර්ලිමේන්තු බලයක් සහිත ආණ්ඩුවක් විසුරුවා හැරීමට ජනාධිපතිවරයාට බලයක් හිමිකරදීම අතිශය ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී විධි විධානයක් විය. ඇමෙරිකාවේ ජනාධිපතිවරයාටවත් නිලකාලය අවසන් වීමට පෙර එරට ව්‍යවස්ථාදායකය වශයෙන් සැලකෙන කොංග්‍රසය විසුරුවා හැරීමට බලයක් හිමි නොවේ (Fred,1988).

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දී තිබුණ අධිකරණ බලයද මෙරට ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයක් හා නීතියේ ආධිපත්‍යය සහිත පාලනයක් ඇති කරගැනීමට තිබුණ විශාල බාධාවක් විය. ඒ ඉහළ අධිකරණවල විනිශ්චයකාරවරුන් පත් කිරීම සඳහා අභිමානානුසාරී බලයක් ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දී තිබුණ බැවිනි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 107 (1) අනු ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා ද අභියාචනාධිකරණයේ සභාපතිවරයා ද ශේෂ්ඨාධිකරණයේ හා අභියාචනාධිකරණයේ වෙනත් සෑම විනිශ්චකාරවරයෙක් ද ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කළ යුතු බවයි (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව). මෙබඳු අධිකරණ බලයක් ඇමෙරිකාවේ ජනාධිපතිවරයාටවත් හිමි නොවේ. ඇමෙරිකාවේ ජනාධිපතිවරයාට ඉහළ අධිකරණවල විනිශ්චකාරවරු පත් කිරීමට බලයක් ඇතත් ඒවා නීත්‍යානුකූල වීමට නම් සෙනෙට් සභාවේ අනුමැතිය අත්‍යවශ්‍ය වේ (Abraham,1985). පළල් අර්ථයකින් ගත් කළ ඕනෑම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී රාජ්‍යයක අධිකරණය විසින් සිදු කරනු ලබන්නේ ප්‍රධාන ගැටුම් දෙකකට අදාළ නඩු විමර්ශනය කිරීමේ කාර්යය යි. ඒවා පුරවැසියන් හා පුරවැසියන් අතර ඇති වන ගැටුම්වලට අදාළ නඩු සහ පුරවැසියා

හා රජය අතර ඇති වන ගැටුම්වලට අදාළ නඩු වේ. මේ ගැටුම්වලට අදාළ නඩු විමර්ශනය කිරීම සඳහා අධිකරණයට ඉහළ මට්ටමක ස්වාධීනතාවයක් පැවැතිය යුතු යි. ලැස්කි අවධාරණය කර සිටියේ රටක ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ තරම තීරණය කෙරෙන්නේ එරට අධිකරණයට හිමි වී තිබෙන්නා වූ ස්වාධීනතාවයේ තරම මත බවයි (Laski,1925).

අධිකරණය විසින් විමර්ශනය කරනු ලබන නඩු අතරින් පුරවැසියා හා රජය අතර ඇති වන ගැටුම්වලට අදාළ නඩු විමර්ශනය අතිශයින් ම වැදගත් වේ. මන්දයත් එකී ගැටුම්වලට අදාළ නඩු රටේ පුරවැසියන්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම්, ව්‍යවස්ථානුකූලවාදය, නීතියේ ආධිපත්‍යය වැනි ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මූලධර්ම සමඟ සෘජු ලෙස බැඳී තිබෙන බැවිනි. විනිශ්චයකාරවරුන් පත් කරන ආකාරය, ඉවත් කරන ආකාරය හා ඔවුන්ට දේශපාලන බලපෑම්වලින් තොරව කටයුතු කිරීමට තිබෙන හැකියාව වැනි අධිකරණයේ ස්වාධීනතාවයට අදාළ කරුණු වැදගත් වන්නේ මේ නිසාය. ඉහළ අධිකරණවල විනිශ්චයකාරවරුන් පත් කිරීමට ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දී තිබූ මේ අභිමතානුසාරී බලය හේතුකොට ගෙන විශේෂයෙන්ම රජය හා පුරවැසියන් අතර ඇති වූ ගැටුම්වලට අදාළ නඩු විමර්ශනය කිරීමේදී තමන් විසින් පත්කරන ලද විනිශ්චකාරවරුන්ට සෘජුව හෝ වක්‍රව බලපෑම්කොට රජයට පක්ෂපාතී තීරණ ලබා ගැනීමට ජනාධිපතිවරුන්ට අවස්ථාව සැලසුණි.

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව ආරම්භ වූ අවස්ථාවේ සිට බලයට පත් ජේ. ආර්. ජයවර්ධන, ආර්. ප්‍රේමදාස, චන්ද්‍රිකා කුමාරතුංග හා මහින්ද රාජපක්ෂ යන සෑම ජනාධිපතිවරයෙකුම පාහේ ඉහළ අධිකරණවලට බලපෑම් කොට රජයට පක්ෂපාතී තීන්දු ලබාගැනීමට ක්‍රියා කළ ආකාරය තුළින් එය තේරුම්ගත හැකිය (අයිවන්,2010). මේ අතර ඇතැම් ඉහළ අධිකරණ විනිශ්චයකාරවරුන් තමන් මේ තනතුරට පත් කරනු ලැබුවේ ජනාධිපතිවරයා විසින් නොවේදැයි කල්පනා කරමින් රජය හා පුරවැසියා අතර ඇති වූ ගැටුම්වලට අදාළ නඩු විමර්ශනය කිරීමේදී රජයට පක්ෂපාතී තීන්දු දීමටද ක්‍රියාකළ බවට ජනතාව තුළ සැක පහළ විය. 2013 දී පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කළ දිවි නැගුම පනත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුකූල නොවන බව ප්‍රකාශ කිරීම නිසා අගවිනිසුරු ශිරාණි බණ්ඩාරනායකට එරෙහිව දෝෂාභියෝගී යෝජනාවක් සම්මත කර ධුරයෙන් පළවා හැරීමට මහින්ද රාජපක්ෂ ආණ්ඩුව කටයුතු කළ ආකාරය මෑතකාලයේ අධිකරණයේ ස්වාධීනතාවයට එල්ල කරන ලද බරපතලම මරු පහර විය. මෙරට අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමයක් ස්ථාපිතවීම කෙරෙහි බලපෑ ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දී තිබුණ අධිකරණ බලයේ අනුහස කොතරම් ද යන්න එමගින් තේරුම් ගත හැකි විය. මේ ආකාරයට 1972 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් පදනම දැමූ අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමය රාජ්‍යයේ නායකයා හා ආණ්ඩුවේ නායකයා වශයෙන් විධායක ජනාධිපතිවරයාට, ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක, අධිකරණ, රාජ්‍ය සේවය, විදේශ ප්‍රතිපත්තිය යනාදී ක්ෂේත්‍රයන්ට අදාළව සංවරණය හා තුළනය (Check and Balance) නොකරන ලද සුවිශාල බලයක් හිමිකර දෙමින් 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් තවදුරටත් ඉදිරියට ගෙන

ගියේය. දාහත් වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය බල රහිත කොට සම්මත කරගනු ලැබූ 18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් සිදුවූයේ මේ අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් වශයෙන් මුල් බැස ගැනීම යි.

2.4 සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් ස්ථාපිත කිරීම

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ඉදිරියට ගෙන යමින් තිබූ අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමය යම් පමණකට හෝ සංවරණය හා කුලනය වූයේ 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගිනි. එතෙකුදු වුවත් මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා සිය බලවාදී දේශපාලන අරමුණු ඉටුකර ගැනීම සඳහා 17 වන සංශෝධනය බල රහිත කොට 18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගනු ලැබීය. එය නිසැක වශයෙන්ම ලංකාවේ ඉදිරියට යමින් තිබුණු අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් බවට පත් වීමට හේතු විය. එය තේරුම් ගැනීම සඳහා දාහත් වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය බල රහිත කොට සම්මත කර ගන්නා ලද දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය පිළිබඳ විමසා බැලීම අතිශයින්ම වැදගත් ය.

2.5 දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගැනීමේ පසුබිම

2010 පැවැති ජනාධිපතිවරණයෙන් මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා දෙවන වරටත් විධායක ජනාධිපතිවරයා බවට පත්විය. එම වසරේ පැවැති පාර්ලිමේන්තු මහා මැතිවරණයෙන් ඔහුගේ නායකත්වයෙන් යුතු එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානයට 2/3 පාර්ලිමේන්තු බලයක් ද හිමිවිය. මේ ජයග්‍රහණයන් ලද මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයාට තවත් එක් වාරයක් හෝ වාර කිහිපයක් රට පාලනය කළ යුතුය යන බලවාදී දේශපාලන සිතුවිල්ල පහළවන්නට විය. එහෙත් ඊට නෛතික බාධාව වූයේ 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ අන්තර්ගතව තිබූ ජනාධිපතිවරයෙකුට වාර දෙකකට වඩා දැරිය නොහැකිය යන විධිවිධානය යි. අනෙක් අතට 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ ස්ථාපිත කොට තිබූ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව මගින් ජනාධිපතිවරයාගේ බලතල බොහෝ දුරකට සංවරණය කර තිබීම ද ඔහුගේ කනස්සල්ලට හේතුවන්නට ඇත. මේ නිසා මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය දුටුවේ තමන්ගේ බලවාදී දේශපාලන අරමුණු ඉටුකර ගැනීමට බාධා පමුණුවනු ලබන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයක් වශයෙනි (අබේවර්ණ,2015). ඔහු 2010 සැප්තැම්බර් මස දහ වන දා සිට ක්‍රියාත්මක වන පරිදි දාහත් වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සංශෝධනය බල රහිත කොට දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගැනීමට කටයුතු කළේ එනිසා ය. විධායක ජනාධිපතිවරයාට අසීමිත බලයක් හිමි කර දීමට එරෙහිව අතීතයේ දැඩි

ස්ථාවරයක සිටි වාමාංශික නායකයින් වශයෙන් හඳුන්වා ගන්නා දිනේෂ් ගුණවර්ධන, තිස්ස විතාරණ, වාසුදේව නානායක්කාර, ඩීවී ගුණසේකර හා විමල් චීරවංශ යන අය ව්‍යවස්ථා සංශෝධන පනතට පක්ෂව පාර්ලිමේන්තුවේ ඡන්දය ප්‍රකාශ කළහ. දේශපාලන නායකයෝ බලවාදී දේශපාලන අරමුණු ඉටු කර ගැනීම සඳහා අවස්ථාවාදීව කටයුතු කළ ආකාරය එමගින් පෙනී ගියේය.

2.6 පාර්ලිමේන්තු සභාව

දහ හත්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ ස්ථාපිත කරන ලද ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව නැමැති අතිශය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ආයතනය බලරහිත කොට 18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් පාර්ලිමේන්තු සභාව නැමැති ආයතනය ස්ථාපිත කරනු ලැබිය එය මෙරට සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් ස්ථාපිත වීම කෙරෙහි සෘජු වශයෙන් ම බලපානු බැලිය. පාර්ලිමේන්තු සභාවේ සංයුතිය එයට හිමිකර දී තිබූ කාර්යයන් පිළිබඳ තවදුරටත් විමසා බැලීමෙන් එය තේරුම්ගත හැකිය.

18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 41 අ (1) අනු ව්‍යවස්ථා මගින් ප්‍රකාශ වූයේ 1 වන උපලේඛනයේ සඳහන් කොමිෂන් සභාවල සභාපතිවරයා හා සාමාජිකයන්ද 11 උපලේඛනයේ 1 වන කොටසේ හා 11 වන කොටසේ සඳහන් තැනැත්තන් ද ජනාධිපතිවරයා විසින් එකී උපලේඛනවල සඳහන් කොමිෂන් සභාවලට සහ ධුරවලට පත් කරනු ලැබිය යුත්තේ ය. ජනාධිපතිවරයා විසින් එකී පත්කිරීම් සිදු කිරීමේදී

- (1) අග්‍රාමාත්‍යවරයා
- (2) කථානායකවරයා
- (3) විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකවරයා

(4) පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙකු විය යුතු, අග්‍රාමාත්‍යවරයාගේ නාමිකයෙකු සහ පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙකු විය යුතු, විරුද්ධ පක්ෂ නායකවරයාගේ නාමිකයෙකු යන අයගෙන් සමන්විත "පාර්ලිමේන්තු සභාවක" නිරීක්ෂණ ඉල්ලා සිටීම කළ යුත්තේය යනුවෙනි (18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය, 2010). 18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයට ඇතුළත් වූ එකී උපලේඛන මෙලෙස පෙන්වා දිය හැකිය.

- I. වන උපලේඛනය
 - 1. මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව
 - 2. රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව
 - 3. ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව
 - 4. ශ්‍රී ලංකාවේ මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව
 - 5. අල්ලස් හෝ විමර්ශන චෝදනා විමර්ශනය කිරීමේ නිත්‍ය කොමිෂන් සභාව

- 6. මුදල් කොමිෂන් සභාව
- 7. සීමා නිර්ණය කොමිෂන් සභා

II උපලේඛනය

1 වන කොටස

- I. අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා සහ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ විනිශ්චයකාරවරුන්
- II. අභියාචානාධිකරණයේ සභාපතිවරයා සහ විනිශ්චයකාරවරුන්
- III. අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා හැර අනෙකුත් සාමාජිකයන්

2 වන කොටස

- I. නීතිපතිවරයා
- II. විගණකාධිපතිවරයා
- III. ඔම්බුඩ්ස්මන්වරයා
- IV. පාර්ලිමේන්තුවේ මහලේකම්වරයා

17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ ස්ථාපිත කළ “ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ” සංයුතිය දෙස බලන විට පෙනී ගියේ එය බලයට පත්වන පාර්ශවයට හිඳි කර ගත හැකි ආකාරයේ බෙලහින දුර්වල ආයතනයක් නොවූ බවයි. මන්දයත් එහි සංයුතිය සාධාරණ හා සමතුලිතභාවයකින් යුක්ත වූ බැවිනි. සාමාජිකයින් දස දෙනෙකුගෙන් යුත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ හත්දෙනෙකු මන්ත්‍රීවරයෙකු හෝ කිසිදු දේශපාලන පක්ෂයක සාමාජිකයෙකු හෝ නොවීම එහි යහපත් ම ලක්ෂණය විය. එහෙත් 18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් හඳුන්වාදෙන ලද “පාර්ලිමේන්තු සභාවේ” සංයුතිය දෙස බලන විට පෙනීයන්නේ එහි සියලු සාමාජිකයින් මන්ත්‍රීවරුන් වන බවයි. එමෙන්ම එය සාධාරණ හා සමතුලිතභාවයක් නොමැති බලයට පත්වන පාර්ශවයන්ට වාසි සහගත අන්දමින් පාවිච්චි කළ හැකි සංයුතියකින් යුතු ආයතනයක් ද විය. ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගැනීමෙන් පසු මහින්ද රාජපක්ෂ ආණ්ඩුව විසින් සංස්ථාපනය කරන ලද “ පාර්ලිමේන්තු සභාවේ” ක්‍රියාකාරීත්වය තුළින් ද එය මැනවින් ප්‍රත්‍යක්ෂ විය.

ඉහත කී උපලේඛනවල සඳහන් තනතුරුවලට තැනැත්තන් පත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් පාර්ලිමේන්තු සභාවට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට මෙන් අනුමත කිරීමේ හා නිර්දේශ කිරීමේ බලයක් හිමි නොවීය. එයට පැවැරී තිබුණේ ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලබන තැනැත්තන් පිළිබඳ “නිරීක්ෂණ” ලබාදීමේ කාර්යයයි. එකී නිරීක්ෂණ ලබාදෙන ලෙසට කථානායකවරයා පාර්ලිමේන්තු සභාවෙන් ඉල්ලා සිටින අතර සතියක් ඇතුළත පාර්ලිමේන්තු සභාව විසින් තම නිරීක්ෂණ ලබාදීමට ක්‍රියාකළ යුතු විය. නිරීක්ෂණ ලබා නොදුන්නොත්

ජනාධිපතිවරයාට එකී පත් කිරීම් සිදු කිරීමට බලය හිමි විය. අනෙක් අතට නිරීක්ෂණ ලබා දුන්නත් ඒවා පිළිගැනීමට ජනාධිපතිවරයා බැඳී සිටියේ නැත (දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය:2011). මේ අනුව මෙම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් රජයේ උසස් නිලධාරීන් පත් කිරීමට, ඉහළ අධිකරණවල විනිශ්චයකරුවන් පත් කිරීමට හා කොමිෂන් සභාවල සාමාජිකයින් පත් කිරීමට 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් හිමිකර දී තිබූ අභිමතානුසාරී බලය නැවතත් ජනාධිපති ධුරයට හිමිවිය. මෙය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී දෘෂ්ටිකෝණයකින් ගත් කළ පසුපසට යාමක් වනා ඉදිරියට යාමක් නම් නොවීය. මේ ආකාරයට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව බල රහිත කොට පාර්ලිමේන්තු සභාව නැමැති දුර්වල බෙලහීන හා බලයට පත්වන පාර්ශවයට හීලෑ කරගත හැකි අන්දමේ ආයතනයක් බලගැන්වීම මගින් මෙරට පැවැති අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් බවට පත්විය.

2.7 ජනාධිපතිවරයෙකුට වාර දෙකක් පමණක් ධුරය දැරිය හැකි සීමාව ඉවත් කිරීම

1978 මුල් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුව ජනාධිපති ධුරයේ නිලකාලය වසර හයකි. ජනාධිපතිවරයෙකුට ධුරය දැරිය හැකිව තිබුණේ වාර දෙකක් පමණි. තුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ජනාධිපතිවරයාට තම පළමු නිල කාලය ආරම්භ වී වසර හතරක් ගිය පසු ජනාධිපතිවරණයක් පවත්වන ලෙසට මැතිවරණ කොමසාරිස්වරයාට නියෝග කළ හැකි විය. (තුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය) 1982 දී මේ තුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය ජේ.ආර් ජයවර්ධන ජනාධිපතිවරයා විසින් සම්මත කර ගනු ලැබුවේ සිය බලවාදී දේශපාලන අරමුණු ඉටු කර ගැනීම වෙනුවෙනි. එනම් තුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කිරීමට පෙර ධුරය දරන ජනාධිපතිවරයෙකුට දෙවන ධුරකාලය සඳහා තරඟ වැදීමට ජනාධිපතිවරණයක් කැඳවිය හැකිව තිබුණේ පළමු ධුර කාලය සම්පූර්ණ වීමට මාසයකට අඩු නොවන මාස දෙකකට නොවැඩි නොවන කාල සීමාවක් තුළ දී ය. සිය පළමු ධුර කාලය අවුරුදු හතරක් ගෙවමින් සිටි ජේ.ආර් ජයවර්ධන ජනාධිපතිවරයාට පෙනී ගියේ තමන්ගේ ජනප්‍රියභාවය අඩු වී ඇති බවයි. තවත් වසර දෙකක් ගොස් ජනාධිපතිවරණය පැවැත් වුවහොත් එය තමන්ගේ අවාසියට හේතුවනු ඇතැයි ඔහුගේ උපකල්පනය විය. එමෙන්ම විරුද්ධ පක්ෂ හේද හින්තවී පවතින තත්ත්වය යටතේ වසර දෙකකට කලින් ජනාධිපතිවරණය පැවැත්වුවහොත් එමගින් තමන්ගේ ජයග්‍රහණය පහසුකර ගැනීමට හැකිවනු ඇතැයි ඔහුගේ විශ්වාසය විය. තුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගැනීමට ජේ.ආර්.ජයවර්ධන ජනාධිපතිවරයා කටයුතු කළේ මේ බලවාදී දේශපාලන අරමුණු ඉටු කර ගැනීම වෙනුවෙනි (අයිවන්,2010). මෙපරිද්දෙන් මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගැනීමට කටයුතු කළේ ඕනෑම වාර ගණනක් ධුරය දැරීමට හැකි වන අන්දමේ සර්වාධිකාරී

පාලන ක්‍රමයක් ස්ථාපිත කර ගැනීමේ බලවාදී දේශපාලන අරමුණ ඉටු කර ගැනීම වෙනුවෙනි.

දහ අටවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ අතිශය ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී විධි විධානය වශයෙන් සැලකිය හැක්කේ ජනාධිපතිවරයෙකුට ධුරය දැරිය හැකි වාර දෙකේ සීමාව ඉවත් කොට ඕනෑම වාර ගණනක් ධුරය දැරීමට හැකි විධි විධානය ඇති කිරීමයි (උයන්ගොඩ,2011). ඒ සඳහා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 31වන ව්‍යවස්ථාව දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් සංශෝධනය කෙරුණි. එකී සංශෝධනයේ 2.(1) අනු ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ තුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක් කළ 31.(2) අනු ව්‍යවස්ථාව ඉවත් කෙරෙන බවයි. එනම්, ජනාධිපතිවරයෙකුට ධුරය දැරිය හැකි වාර දෙකේ සීමාව අහෝසි කෙරෙන බව එමගින් ප්‍රකාශ විය. එමෙන්ම 2 (2) අනුව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ තුන්වන සංශෝධනයෙන් ප්‍රකාශිත "තම ප්‍රථම ධුර කාලය ආරම්භ වී අවුරුදු හතරක් ඉක්මවීමෙන් පසු යම් අවස්ථාවක" යන වචන වෙනුවට "තම වත්මන් ධුරකාලය ආරම්භ වී අවුරුදු හතරක් ඉක්මවීමෙන් පසු යම් අවස්ථාවක ජනාධිපතිවරණයක් කැඳවිය හැක්කේ ය" යන වචන ආදේශ කරන බවයි. මේ අනුව මෙම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය ක්‍රියාත්මක වීමත් සමඟ සුදුසුකම් ඇති තැනැත්තෙකුට ඕනෑම වාර ගණනක් ධුරය දැරීමට හැකි වූ අතර ධුරයට පත් වූ දින සිට අවුරුදු හතරක් ඉක්මවීමෙන් පසු ඕනෑම අවස්ථාවක ජනාධිපතිවරණයක් කැඳවීමට ද අවස්ථාව සැලසුණි (18 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය;2010). මේ ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී විධිවිධානය ඇති කරනු ලැබුවේ දෙවන වරට බලයට පත්ව සිටි මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා තුන්වන වරටත් කැමතිනම් ජීවිතාන්තය දක්වාත් ජනාධිපතිවරණ සඳහා ඉදිරිපත් වීමේ බලවාදී දේශපාලන අරමුණු ඉටුකර ගැනීම වෙනුවෙනි. මෙය කිසිසේත්ම යහපත් දෙයක් නොවේ. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සාරධර්මවලට ගරු කරන නූතන ලෝකය විධායක ජනාධිපතිවරයෙකුට වාර දෙකකට වඩා ධුරය දැරීමට ඉඩ සලසා දී නැත්තේ දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ එකම ජනාධිපතිවරයෙකුට ධුරය දැරීමට ඉඩ සලසා දීම මගින් සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රම මුල්බැස ගන්නා බැවිනි (විතානවසම්,2001).

03. සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණය වීම

මේ දක්වා කරන ලද සාකච්ඡාවන් වෙතින් නිරීක්ෂණය කළ හැක්කේ නිදහසින් පසු යුගයේ මෙරට පාලන ක්‍රමය සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් කරා ගමන් කරමින් තිබුණු ආකාරය යි. මේ අතර 2015 ජනාධිපතිවරණයේ ප්‍රතිඵල මගින් ඇතිකළ නොසිතුවීරු දේශපාලන විපර්යාසයන් හේතු කොට ගෙන එතෙක් මුල් බැසගෙන තිබූ සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණයවීම සඳහා වූ දොරටු විවෘත වන්නට පටන් ගත්තේ ය. ඒ දහඅටවන

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය බල රහිත කොට 19වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කරගැනීම සඳහා වූ පසුබිම සකස්වීම මගිනි.

3.1 දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගැනීමේ පසුබිම

2010 පැවැති ජනාධිපතිවරණයෙන් දෙවන වරටත් බලයට පත් වී ධුරය දරමින් සිටි මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගැනීම මගින් අපේක්ෂා කළ ප්‍රධාන දේශපාලන අරමුණ ඉටු කරගැනීම සඳහා ජනාධිපතිවරණයක් පවත්වන ලෙසට මැතිවරණ කොමසාරිස්වරයාට දැනුම් දුන්නේය. ඒ දෙවන වරට ධුරයට පත්වී වසර හතරක් ඉක්මවීමත් සමඟය. එකී දැනුම් දීමට අනුව මැතිවරණ කොමසාරිස්වරයා 2015 ජනවාරි 08වන දා ජනාධිපතිවරණය පැවැත්වීමට දින නියම කළේය. 2015 ජනවාරි 08 වන දා පැවැත්වීමට තීරණය කළ ජනාධිපතිවරණය මෙතෙක් ලංකාවේ පැවැති ජනාධිපතිවරණයන්ට වඩා සුවිශේෂී වූ ජනාධිපතිවරණයක් විය. මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා නායකත්වය දුන් ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂයේ මහා ලේකම්වරයා වූ මෙමුත්තිපාල සිරිසේන සිය මහා ලේකම් ධුරය හා අමාත්‍ය ධුරය අත්හැර දමා මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයාගේ ප්‍රතිවාදී අපේක්ෂකයා වශයෙන් ජනාධිපතිවරණයට ඉදිරිපත්වීම, මෙය සුවිශේෂී ජනාධිපතිවරණයක් වීම කෙරෙහි බලපෑ එක් ප්‍රධාන හේතුවකි. දෙවරක් ධුරය දරමින් සිටි ජනාධිපතිවරයෙකු වශයෙන් මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා 18වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ පළමුවරට තුන්වන වරටත් අපේක්ෂකයෙකු වශයෙන් ඉදිරිපත් වීම මෙය සුවිශේෂී ජනාධිපතිවරණයක් වීම කෙරෙහි බලපෑ තවත් හේතුවක් විය.

දූෂණය, හීෂණය, ඥාති සංග්‍රහය හා හිතුවක්කාර පාලනය යනාදී කරුණු හේතු කොට ගෙන ජනාධිපතිවරණය පවත්වන අවස්ථාව වන විට මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයාගේ ජනප්‍රියභාවය වේගයෙන් පිරිහෙමින් තිබුණි. උග්‍ර සිංහල බෞද්ධ ජාතිවාදී ස්ථාවරයක් යටතේ රට පාලනය කිරීම හේතු කොට ගෙන මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා කෙරෙහි මුස්ලිම් හා ද්‍රවිඩ ජනකොටස් ද බෙහෙවින් කලකිරීමකට පත්ව සිටියහ. මේ අතර මාදුළුවාවේ සෝභිත නාහිමියන්ගේ නායකත්වයෙන් සංවිධානය වෙමින් තිබූ “සාධාරණ සමාජයක් සඳහා වූ ජාතික ව්‍යාපාරය” පවත්නා ජනාධිපති සම්ප්‍රදායේ ආණ්ඩුක්‍රමය අහෝසි කොට නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් හා නව දේශපාලන සංස්කෘතියක් ඇති කරගැනීමේ අවශ්‍යතාවය වෙනුවෙන් ජනතාව ද දැනුවත් කරමින් සිටියේ ය. එය පවත්නා රාජපක්ෂ ආණ්ඩුව අහෝසි කොට අලුත් ආණ්ඩුවක් පත් කර ගැනීමේ ජනතා අභිලාෂයන් කුළු ගැන්වීමට හේතුවිය. මේ පසුබිම යටතේ තවත් බොහෝ සිවිල් සංවිධාන මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයාගේ ඒකාධිපති පාලන ක්‍රමයට එරෙහිව නැගී සිටින ආකාරයක් ද දක්නට විය. ඇතිවෙමින් තිබූ මේ අලුත් දේශපාලන ප්‍රවණතාවන් යටතේ එක්සත් ජාතික පක්ෂය, ද්‍රවිඩ ජාතික සන්ධානය, මුස්ලිම් කොංග්‍රසය හා තවත් පක්ෂ මෙන් ම සංවිධානවල සහයෝගීතාවයෙන් පොදු

අපේක්ෂකයා වශයෙන් තරඟ වැදුණු මෙම ක්‍රියාලාප සිරිසේන ජනාධිපතිවරයාගේ ජයග්‍රහණය කළේය. මේ දේශපාලන විපර්යාසය හා මෙම ක්‍රියාලාප සිරිසේන ජනාධිපතිවරයා ලද ජයග්‍රහණය දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය කරලියට පැමිණීමටත්, එහි ස්වරූපය තීරණය වීමටත් විශාල බලපෑමක් ඇති කළේය.

3.2 යහපාලන ආණ්ඩුව

2015 ජනවාරි අට වන දා පැවති ජනාධිපතිවරණයෙන් පොදු අපේක්ෂකයා වූ මෙම ක්‍රියාලාප සිරිසේන ජනාධිපතිවරයා බවට පත්වුවත් ඔහුට තම අභිමතය පරිදි රට පාලනය කිරීම සඳහා වූ පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර බලයක් හිමි නොවීය. පාර්ලිමේන්තුවේ අතිබහුතර බලය තවදුරටත් හිමි වී තිබුණේ මහින්ද රාජපක්ෂගේ නායකත්වයෙන් යුතු එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානයටය. වෙනත් ලෙසකට පවසනවා නම් විධායක ජනාධිපතිවරයා එක් පක්ෂයකින් තේරී පත් වී සිටි අතර පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර බලය තවත් පාර්ශවයක හිමිවී තිබුණි. මේ දේශපාලන අවුල ලිහා ගැනීම සඳහා මෙම ක්‍රියාලාප සිරිසේන ජනාධිපතිවරයා තම පාර්ශවයට පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර බලය හිමිකර ගැනීමට එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානයෙන් තේරී පත්ව සිටි ශ්‍රී.ල.නි.ප. මන්ත්‍රීවරුන් පිරිසකගේ සහයෝගය ලබා ගත්තේය. එමගින් මෙම ක්‍රියාලාප සිරිසේන ජනාධිපතිවරයා පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර බලය හිමිකර ගැනීමට සමත් විය. ඉන්පසු එ.ජා.ප.යෙහි නායකයා අගමැති වශයෙන් පත්කළ අතර එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානයෙන් එකතු වූ ශ්‍රී.ල.නි.ප. මන්ත්‍රීවරුන් ද ඇතුළත් වන ලෙසට අමාත්‍ය මණ්ඩලයක් පිහිටුවනු ලැබීය. මේ ආණ්ඩුව ජනතාව අතර ප්‍රචලිත වූයේ “යහපාලන ආණ්ඩුව” වශයෙනි.

යහපාලන ආණ්ඩුව මහා මැතිවරණයක් පවත්වන තෙක් පිහිටුවා ගන්නා ලද තාවකාලික ආණ්ඩුවක් බව එහි නායකයින්ගේ අදහස විය. එය දින සියයකින් විසුරුවා හැරීමට නියමිත බව පැවසූ එහි නායකයෝ “දින සියයට වැඩ සියයක්” යන ව්‍යාපෘතිය හඳුන්වා දුන්හ. මේ ව්‍යාපෘතියේ එක් වැඩසටහනක් වූයේ පාර්ලිමේන්තුව විසින් සම්මත කරගන්නා ලද දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයයි. ආචාර්ය ජයම්පති වික්‍රමරත්න දහනම වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධන කෙටුම්පත සම්පාදනය කර ගැනීම සඳහා මූලිකත්වය ගෙන කටයුතු කළේය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය පාර්ලිමේන්තුවේ 2/3ක ගේ බහුතරයකින් සම්මත වූ අතර එය 2015 මැයි පහළොස් වැනිදා සිට ක්‍රියාත්මක විය.

3.3 දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ නෛතික විධිවිධාන හා ඒවායෙහි සාධනීය බලපෑම

යහපාලන ආණ්ඩුව විසින් සම්මත කර ගන්නා ලද දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක් කරන ලද ව්‍යවස්ථා සංශෝධන වලට සාපේක්ෂව ඉතා යහපත් ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයක් වශයෙන් සැලකිය හැකිය. මන්දයත් එය

මෙරට නිදහසින් පසු කාලය තුළ ක්‍රමයෙන් ස්ථාපිත වී මුල් බැස ගෙන තිබූ සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණ මාවතට යොමු කරලීමට හා නව ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සම්ප්‍රදායන් හඳුන්වා දීමට දායක වූ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයක් වූ බැවිනි. එය තේරුම් ගැනීම සඳහා එහි සාධනීය නෛතික විධිවිධාන පිළිබඳ විමසා බැලීම අතිශයින්ම වැදගත් ය.

3.3.1 විධායක ජනාධිපති ධුරයට අදාළව හඳුන්වා දෙන ලද නෛතික විධිවිධාන

දහ අටවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ජනාධිපතිවරයෙකුට ධුරය දැරිය හැකි වාර දෙකේ සීමාව ඉවත් කොට ඕනෑම වාර ගණනක් ධුරය දැරීමට හැකි නෛතික විධිවිධානයක් ඇති කළේය. මෙය සැලකිය හැක්කේ අතිශය ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී විධිවිධානයක් වශයෙනි. එය දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් අහෝසි කර දැමීමට පියවර ගනු ලැබීය. ඒ අනුව ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 4 අනුව්‍යවස්ථාව මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 31වන ව්‍යවස්ථාව සංශෝධනය කළේය. සංශෝධිත ව්‍යවස්ථාවේ 4.31 (2) මගින් ප්‍රකාශ වූයේ,

“ජනතාව විසින් ජනාධිපති ධුරයට දෙවරක් තෝරාපත් කරගනු ලැබූ තැනැත්තෙකු ජනතාව විසින් නැවත එකී ධුරය සඳහා තෝරාපත් කර ගනු ලැබීමට සුදුස්සකු නොවන්නේ ය” යනුවෙනි (දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය,2015).

දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින්, “තම වත්මන් ධුර කාලය ආරම්භ වී අවුරුදු හතරක් ඉක්මවීමෙන් පසු යම් අවස්ථාවක ජනාධිපතිවරයාට ජනාධිපතිවරණයක් කැඳවිය හැක්කේය” යන විධිවිධානය ඇති කරනු ලැබුවේ ධුරය දරන කවර වාරයක දී වුව ද එකී ධුරයට පත්වූ දා සිට අවුරුදු හතරක් ඉක්ම වී ගිය පසු ජනාධිපති ධුරය දරමින් ම ජනාධිපතිවරණයක් පවත්වා ජයග්‍රහණය කිරීමේ අරමුණ වෙනුවෙනි. මේ ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී විධිවිධානය දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් වෙනස් කොට “තම අභිලාෂය ප්‍රථම ධුරකාලය ආරම්භ වී අවුරුදු හතරක් ඉක්මවීමෙන් පසු යම් අවස්ථාවක ජනාධිපතිවරයාට ජනාධිපතිවරණයක් කැඳවිය හැක්කේය” යන විධිවිධානය ආදේශ කළේය (දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය,2015).

මෙම විධිවිධාන මගින් එකම තැනැත්තකුට දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ විධායක ජනාධිපති ධුරය දරමින් එක්තරා අන්දමක රාජාණ්ඩුවාදී පාලන ක්‍රමයක් පවත්වා ගෙන යාමට තිබූ හැකියාව අහෝසි කළේය. එපමණක් නොව ජනාධිපතිවරයාගේ නිලකාලය වසර හයේ සිට පහ දක්වා අඩු කිරීම, විදේශීය පුරවැසිභාවය හිමි තැනැත්තෙකුට ජනාධිපතිවරණය සඳහා අපේක්ෂකයකු වශයෙන් ඉදිරිපත්වීමට නොහැකිවීම, ජනාධිපතිවරණයට ඉදිරිපත් වන්නෙකු වයස් සීමාවට අදාළ සුදුසුකම අවුරුදු තිහේ සිට තිස්පහ දක්වා වැඩි කිරීම යනාදී විධිවිධානයන් ද සාධනීය විධිවිධානයන් වන බව කිව හැකිය.

දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් හඳුන්වා දෙන ලද තවත් අතිශය වැදගත් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී විධිවිධානයක් වූයේ එහි පස්වන ව්‍යවස්ථාව මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 33 ව්‍යවස්ථාව ඉවත්කොට ඒ වෙනුවට පහත දැක්වෙන ව්‍යවස්ථාව අදේශ කිරීම යි.

33(1) ජනාධිපතිවරයාගේ කාර්යය විය යුත්තේ,

33.1 (අ) ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අනුගමනය කරන බවට ද ආරක්ෂා කරන බවට ද වගබලා ගැනීම

(ආ) ජාතික ප්‍රතිසන්ධානය හා ඒකාබද්ධතාවය ප්‍රවර්ධනය කිරීම

(ඇ) ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ VII (අ) ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් ආයතනවල නිසි ක්‍රියාකාරීත්වය පහසු කරලීම

(ඈ) මැතිවරණ කොමිෂන් සභාවේ උපදෙස් මත නිදහස් හා සාධාරණ ඡන්ද විමසීම් සහ ඡනමත විචාරණ පැවැත්වීම සඳහා උචිත වාතාවරණය නිර්මාණය කිරීම, තහවුරු කිරීම යනුවෙනි (දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය,2015).

මෙකී විධිවිධානයන්ට අනුව ජනාධිපතිවරයාට අලුත් වගකීම් කිහිපයක් පැවැරුණි. ඒ අනුව ජනාධිපතිවරයා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අනුගමනය කිරීමට හා ආරක්ෂා කිරීමට මූලික නීතිය මගින් බැඳී සිටී.එය ව්‍යවස්ථානුකූලවාදය පිළිබඳ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මූලධර්මය තහවුරු කිරීමකි. ජනාධිපතිවරයාට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව නොසලකා හරිමින් අත්තනෝමතිකව කටයුතු කිරීමට ඇති ඉඩකඩ එමගින් වැළැක්විණි. ජාතික ප්‍රතිසන්ධානය හා ඒකාබද්ධතාවය ප්‍රවර්ධනය කිරීම ජනාධිපතිවරයාගේ වගකීමක් බවට පත් කිරීමෙන් ලාංකීය බහුවිධ සමාජය තුළ පුපුරා යන සුළු වාර්ගික හා ආගමික නොසන්සුන්තාවයන් පාලනය කිරීමටත් ජාතීන් අතර එක්සත්භාවයක් ඇතිකරලීමටත් ජනාධිපතිවරයාට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ම බලයක් හිමිකර දෙනු ලැබීය. ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ VII (අ) මගින් දැක්වෙන ව්‍යවස්ථා සභාවේ සහ කොමිෂන් සභාවල ක්‍රියාකාරීත්වය පහසුකරලීමට ද ජනාධිපතිවරයා මූලික නීතියෙන් ම බැඳී සිටියේ ය.

1978න් පසු බලයට පත් වූ සෑම ජනාධිපතිවරයෙකුම වාගේ තමන්ගේ නිලකාලය තුළ පැවති සියලු මැතිවරණ වලට සෘජු ලෙස හා වක්‍ර ලෙස සම්බන්ධ වී තම ජයග්‍රහණයන් සාක්ෂාත් කරගැනීමට ක්‍රියා කළහ. ඒ සඳහා ජනාධිපතිවරයාගේ විධායක බලය, රාජ්‍ය සම්පත් පමණක් නොව අධිකරණය පවා අනිසි ලෙස යොදා ගත්හ. මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා 2015 පැවති ජනාධිපතිවරණයේදී රජයේ මුදල් රුපියල් මිලියන 600ක් අවභාවිතා කරමින් තමන්ගේ ජයග්‍රහණය උදෙසා ජනතාවට සිල් රෙදි බෙදා දුන් ආකාරය මේ සම්බන්ධයෙන් දැක්විය හැකි එක් උදාහරණයක් පමණි. ජනාධිපතිවරයාට අලුතින් පවරා දෙන ලද වගකීම්

යටතේ නිදහස් හා සාධාරණ මැතිවරණ පැවැත්වීම සඳහා උචිත වාතාවරණයක් නිර්මාණය කිරීමට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ම ඔහු බැඳී සිටියේ ය. එමගින් දේශපාලන පක්ෂයක නායකයකු වශයෙන් විධායක බලය අපහරණය කරමින් මැතිවරණ වලට අනිසි බලපෑම් කිරීමට ඇති හැකියාව මූලික නීතිය උල්ලංඝනය කරන්නා වූ වරදක් බවට පත්කළේ ය. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී දෘෂ්ටිකෝණයකින් ගත් කළ ජනාධිපතිවරයාට පවරා දී තිබුන මේ අලුත් වගකීම් ඉතා යහපත් වූ බව කිව හැකිය.

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ජනාධිපතිවරයාට ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක, අධිකරණ, රාජ්‍ය සේවය හා විදේශ සම්බන්ධතා යනාදී ක්ෂේත්‍රයන්ට අදාළව සංවරණය හා කුලනය නොකළ සුවිශාල බලයක් හිමිකර දී තිබීමට අතිරේකව එහි 35 වන ව්‍යවස්ථාව මගින් බලවත් ව්‍යවස්ථාමය රැකවරණයක් ද ලබා දී තිබුණි. ඒ අනුව 35(1) අනු ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ,

“ජනාධිපතිවරයා ලෙස ධුරය දරන කවර වූ හෝ තැනැත්තෙකු විසින් පෞද්ගලික තත්ත්වයෙහිලා හෝ නිල තත්ත්වයෙහිලා හෝ කරන ලද හෝ නොකරන ලද කිසිවක් සම්බන්ධයෙන් ඔහුට විරුද්ධව කිසිම අධිකරණයක හෝ විනිශ්චය අධිකාරියක නඩු කටයුත්තක් පැවරීම හෝ පවත්වා ගෙනයාම නොකළයුත්තේ ය” යනුවෙනි (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව).

දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් මෙකී 35 (1) අනු ව්‍යවස්ථාව මුළුමනින් ම ඉවත් කොට ඒ වෙනුවට සංශෝධිත ව්‍යවස්ථාවක් මෙලෙස ආදේශ කෙරුණි.

“යම් තැනැත්තෙකු ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ ජනාධිපතිවරයා ලෙස ධුරය දරන අවස්ථාවකදී ඔහු පෞද්ගලික තත්ත්වයෙහිලා හෝ නිල තත්ත්වයෙහිලා කරන ලද හෝ නොකරන ලද කිසිවක් සම්බන්ධයෙන් ඔහුට විරුද්ධව කිසිම සිවිල් හෝ අපරාධ නඩු කටයුත්තක් පැවරීම හෝ පවත්වාගෙනයාම හෝ නොකළ යුත්තේ ය. එසේ වුව ද ජනාධිපතිවරයා විසින් ඔහුගේ නිල තත්ත්වයෙහිලා කරන ලද හෝ නොකරන ලද කිසිවක් සම්බන්ධයෙන් නීතිපතිවරයාට විරුද්ධව 126වන ව්‍යවස්ථාව යටතේ ඉල්ලීමක් කිරීමට යම් තැනැත්තෙකුට ඇති අයිතිය සීමා කරන ලෙස මේ අනුව්‍යවස්ථාවේ කිසිවක් කියවා තේරුම් නොගත යුත්තේ ය” (දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය,2015).

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 126 වන ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ කෙරෙන්නේ මූලික අයිතිවාසිකම් හා භාෂා අයිතිවාසිකම් කඩ වූ කල්හි ඒ සම්බන්ධයෙන් පුරවැසියෙකුට ශේෂ්ඨාධිකරණයේ පිහිට පැතීමට ලිඛිත පෙත්සමක් මගින් අවස්ථාව සැලසෙන බවයි (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව). එහෙත් දහනම වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කරගන්නා තෙක් ජනාධිපතිවරයාගේ විධායක කාර්යයක් මගින් පුරවැසියෙකුගේ මූලික අයිතිවාසිකම් කඩ වූ

කල්හි ඒ සම්බන්ධයෙන් 126 ව්‍යවස්ථාව යටතේ පුරවැසියෙකුට ශ්‍රේණිධායකයක් ලෙසට පැවීමට හැකියාවක් නොතිබුණි.

දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දී තිබූ මේ නීතියට ඉහළින් සිටීමට හැකි තත්ත්වය සංවරණය කළේය. ඒ අනුව ජනාධිපතිවරයා විසින් නිල තත්ත්වයෙහිලා කරන ලද හෝ නොකරන ලද කිසිවක් සම්බන්ධයෙන් පුරවැසියෙකුගේ මූලික අයිතිවාසිකම් කඩ වූ විට 126 වගන්තිය යටතේ නීතිපතිවරයා වගඋත්තරකරුවකු බවට පත් කරමින් ශ්‍රේණිධායකයට ලිඛිත පෙත්සමක් ඉදිරිපත් කළ හැකි විය. මෙය විධායක ජනාධිපතිවරයාට පුරවැසියන්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම් හා භාෂාමය අයිතිවාසිකම් කඩ වන ආකාරයට කටයුතු නොකළ යුතු බවට කෙරුණු විධානයකි. අනෙක් අතට එය පුරවැසියන්ගේ භාෂා අයිතිවාසිකම් හා මූලික අයිතිවාසිකම් ශක්තිමත් කෙරෙන හා ආරක්ෂා කෙරෙන අතිශය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී විධිවිධානයක් වූ බව කිව හැකිය. දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 51 ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ,

“මේ පනත ආරම්භ වන දිනයේදී ජනාධිපතිවරයා ලෙස දැරූ දරන තැනැත්තා එසේ දැරූ දරනතාක් කල් රාජ්‍ය ආරක්ෂාව මහවැලි සංවර්ධනය හා පරිසරය යන විෂය සහ ඒවායේ කාර්යයන් තමන්ගේ භාරය වෙත පවරා ගැනීම ද එකී කාර්යය සඳහා ඔහු වෙත පවරා ගත යුතු අමාත්‍යාංශ තීරණය කරනු ලැබීම ද කළ හැකි අතර ඒ අනුව එකී විෂය හෝ කාර්යයන් පවරනු ලැබ ඇති අමාත්‍යවරයාට යම් ලිඛිත නීතියක කරනු ලබන යම් සඳහනක් ජනාධිපතිවරයාට කරනු ලබන සඳහනක් ලෙස කියවා තේරුම් ගනු ලැබිය යුත්තේය” යනුවෙනි.

මෙකී විධිවිධානයට අනුව දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත වීමෙන් පසු බලයට පත් වන ජනාධිපතිවරයකුට රාජ්‍ය ආරක්ෂාව, මහවැලි සංවර්ධනය හා පරිසරය යන විෂයයන් සහ ඒවාගේ කාර්යයන් ඉටු කිරීමට බලයක් හිමි නොවේ. “ඒ මන්දයත් දැරූ දරන තැනැත්තා එසේ දැරූ දරන තාක් කල්” පමණක් එකී විෂයයන්ට අදාළ බලතල භුක්ති විඳීමට හැකි හිමිකරුවෙකු පමණක් වූ බැවිනි. එමගින් ජනාධිපතිවරයෙකුට අමාත්‍යාධුර දැරීමට තිබූ බලය අහිමිකර දැමීය.

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ විධායකය/අමාත්‍ය මණ්ඩලයට අදාළ VIII වැනි පරිච්ඡේදයේ 44 (2) අනු ව්‍යවස්ථාවට අනුව ජනාධිපතිවරයා යම් විෂයක් හෝ කාර්යයක් තමන්ට ම පවරා ගැනීමට කළ හැකි අතර තමා භාරයේ තිබිය යුතු අමාත්‍යාංශ සංඛ්‍යාව නිශ්චය කිරීමට ද බලය හිමි වී තිබිණි. එහෙත් දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 9 වන ව්‍යවස්ථාව මගින් මේ VIII වන පරිච්ඡේදය මුළුමනින් ම ඉවත් කොට ඒ වෙනුවට ආදේශිත VIII වන පරිච්ඡේදයක් ඇතුළත් කරනු ලැබීය. මේ ආදේශිත VIII වන පරිච්ඡේදය මුල් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ පැවැති 44 (2) අනු ව්‍යවස්ථාව ඉවත් කළේය. එමගින් මේ ව්‍යවස්ථා

සංශෝධනය සම්මත වීමෙන් පසු බලයට පත්වන ජනාධිපතිවරයකුට ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් පරිදි ආණ්ඩුවේ හා විධායකයේ නායකයා වුව ද ඔහුට ඒ සම්බන්ධයෙන් වන බලතල හා කාර්යයන් හිමි නොවිය. ඔහු නාමික විධායකයෙකු හෙවත් රාජ්‍ය නායකයෙකුගේ තත්ත්වයට පත් විය. මෙය විධායක ජනාධිපති ක්‍රමය අහෝසි කිරීම සම්බන්ධයෙන් පෙනී සිටි පාර්ශ්වය පැත්තෙන් ගත්කල සෑහීමකට පත්විය හැකි අතිශය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී විධිවිධානයක් විය.

3.3.2 අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලයට අදාළව ඇති කරන ලද නෛතික විධිවිධාන

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ජනාධිපතිවරයාට අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් මෙන් ම ඉවත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් ද අධිකාරිවාදී බලයක් හිමිකර දී තිබුණි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 43 (3) අනුව ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ

“පාර්ලිමේන්තුවේ යම් කිසි මන්ත්‍රීවරයෙකු කෙරෙහි පාර්ලිමේන්තුවේ විශ්වාසය උපරිම වශයෙන් ඇතැයි ජනාධිපතිවරයා කල්පනා කෙරේද ඒ මන්ත්‍රීවරයා අග්‍රාමාත්‍ය ධුරයට පත් කළ යුත්තේය” යනුවෙනි (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව). මේ අනුව පාර්ලිමේන්තුවත්, ජනාධිපතිවරයාත් එකම පක්ෂයකින් තේරීපත්වන අවස්ථාවක පාර්ලිමේන්තුවේ වඩාත්ම විශ්වාසය දිනාගත හැකි මන්ත්‍රීවරයා අගමැති වශයෙන් පත්කරනවා වෙනුවට වඩාත් පක්ෂපාතී හා තමන්ගේ අණසකට යටත්ව කටයුතු කරන මන්ත්‍රීවරයෙකු අගමැති වශයෙන් පත්කර ගැනීමට ජනාධිපතිවරයාට අවස්ථාව සැලසුණි. අතීත අත්දැකීම් මගින් පෙනීයන්නේ සෑම ජනාධිපතිවරයෙකුම වගේ එලෙස තමන්ගේ අණසකට යටත්ව කටයුතු කරනු ඇතැයි විශ්වාස කළ හැකි මන්ත්‍රීවරුන් අගමැති වශයෙන් පත්කර ගත් බවයි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 44 (1) අනු ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ,

“අගමැතිවරයාගේ අදහස් විමසීම අවශ්‍ය යැයි ජනාධිපතිවරයා සලකන අවස්ථාවන්හි අගමැතිවරයාගේ ද අදහස් විමසා ජනාධිපතිවරයා විසින් කලින් කල අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අමාත්‍යවරුන් සංඛ්‍යාව ද, අමාත්‍යාංශ සංඛ්‍යාවද, ඒ ඒ අමාත්‍යවරුන්ට පවරන විෂය හා කාර්යයන් ද නිශ්චය කළ යුත්තේය” යනුවෙනි (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව).

44 (2) හා (3) අනු ව්‍යවස්ථාවන්ට අනුව ජනාධිපතිවරයාට යම් විෂයක් හෝ කාර්යයක් තමා යටතට ගැනීමට හැකි අතර කවර අවස්ථාවකදී වුව ද අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සංයුතිය වෙනස් කිරීමට හැකියාවක් තිබුණි. එමෙන් ම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 47 (අ) අනුව ව්‍යවස්ථාවට අනුව තමන්ගේ අත්සන යටතේ යවනු ලබන ලිපියක් මගින් ඕනෑම අවස්ථාවක ජනාධිපතිවරයාට අගමැතිවරයා හා අමාත්‍යවරුන් ඉවත් කිරීමට ද හැකි විය. මේ විධිවිධානවලට අනුව විශේෂයෙන් ම එකම පක්ෂයකින් ජනාධිපතිවරයාත්, පාර්ලිමේන්තුවත් තේරීපත්වන අවස්ථාවක ජනාධිපතිවරයාට අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත්කිරීම හා ඉවත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් අධිකාරිවාදී බලයක් හිමිවිය. අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලයට අදාළව ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දී ඇති මේ බලය වඩාත් ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී ලෙස භාවිතයට ගත

හැකිව තිබුණේ ජනාධිපතිවරයාත්, පාර්ලිමේන්තුවත් පක්ෂ දෙකකින් තේරීපත්වන අවස්ථාවකදී ය. 2004 දී එ.ජා.පෙ.හි නායක අගමැති රනිල් වික්‍රමසිංහගේ ආණ්ඩුවේ අමාත්‍යාංශ කිහිපයක් තමන් යටතට පවරා ගෙන අදාළ අමාත්‍යවරුන් ධුරයෙන් පහ කිරීමට වන්දිකා කුමාරතුංග ජනාධිපතිනිය ක්‍රියාකළ ආකාරය තුළින් මෙය සිහිපත් කර ගත හැකිය.

අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලයට අදාළව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දී තිබූ ඉහත කී අධිකාරී බලය 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් සංවරණය කළේය. ඒ අනුව 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ නම වන ව්‍යවස්ථාව මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ VIII පරිච්ඡේදය ඉවත් කොට ඒ වෙනුවට අලුතින් VIII වන පරිච්ඡේදයක් ආදේශ කරනු ලැබීය. එකී ආදේශිත පරිච්ඡේදයේ 43 (2) අනුව ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ,

“ජනාධිපතිවරයා විසින් එසේ විනිශ්චය කරනු ලබන අමාත්‍යාංශ භාරව කටයුතු කිරීම සඳහා අග්‍රාමාත්‍යවරයාගේ උපදෙස් මත පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන් අතුරින් අමාත්‍යවරුන් පත්කළ යුත්තේ ය” යනුවෙනි ” (දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය, 2015).

ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 45(1) අනුව ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වූයේ, “ජනාධිපතිවරයා විසින් අග්‍රාමාත්‍යවරයාගේ උපදෙස් මත අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අමාත්‍යවරුන්ට සහායවීමට පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන් අතුරින් නියෝජ්‍ය අමාත්‍යවරුන් පත් කළ හැක්කේය යනුවෙනි” (දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය, 2015).

ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 44 (1) අනුව ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ, “ජනාධිපතිවරයා විසින් අග්‍රාමාත්‍යවරයාගේ උපදෙස් මත පාර්ලිමේන්තුවේ මන්ත්‍රීවරුන් අතුරින් අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සාමාජිකයන් නොවන අමාත්‍යවරුන් පත්කරනු ලැබිය හැක්කේය යනුවෙනි” (දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය, 2015).

ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 49 වන ව්‍යවස්ථාවේ ප්‍රකාශ වූයේ, “අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ යම් කිසි අමාත්‍යවරයෙකුට හෝ අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සාමාජිකයෙකු නොවන අමාත්‍යවරයෙකුට හෝ නියෝජ්‍ය අමාත්‍යවරයෙකුට හෝ ඔහුගේ ධුරයේ කාර්යය ඉටු කිරීමට නොහැකි වුවහොත් ඔවුන්ගේ ධුරයේ වැඩ බැලීම සඳහා අග්‍රාමාත්‍යවරයාගේ උපදෙස් මත පාර්ලිමේන්තුවේ කවර හෝ මන්ත්‍රීවරයෙකු පත් කළ හැකි වන්නේය” යනුවෙනි (දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය, 2015).

මෙකී විධිවිධාන මගින් පෙනී ගියේ 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ජනාධිපතිවරයාට එතෙක් අමාත්‍යවරුන් පත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් හිමිකර දී තිබූ අධිකාරී බලය අහෝසි කළ ආකාරය යි. ඒ අනුව ජනාධිපතිවරයාට සියලු අමාත්‍යවරුන් හා නියෝජ්‍ය අමාත්‍යවරුන් පත්කළ හැකිව තිබුණේ අගමැතිගේ උපදෙස්වලට යටත්ව ය.

ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 46 (2) ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ අග්‍රාමාත්‍යවරයා

(ආ) ස්වකීය අත්සන යටතේ ජනාධිපතිවරයා වෙත යවන ලිපියක් මගින් ස්වකීය ධුරයෙන් ඉල්ලා අස්වුව හොත් හෝ

(ආ) තවදුරටත් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙකු නොවුනහොත් හෝ

මිස ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ විධිවිධාන යටතේ යම්තාක් කල් අමාත්‍ය මණ්ඩලය පවතින්නේ ද ඒ තාක් කල් ධුරය දරන්නේය යනුවෙනි.

46(3) (අ), (ආ), (ඇ) අනුව්‍යවස්ථා යටතේ අමාත්‍ය මණ්ඩලයට අදාළ විධිවිධාන වල සඳහන් වූයේ

(අ) අග්‍රාමාත්‍යවරයාගේ උපදෙස් මත ජනාධිපතිවරයාගේ අත්සන යටතේ යවනු ලබන ලිපියක් මගින් ඉවත් කරනු ලැබුවොත් හෝ

(ආ). ස්වකීය අත්සන යටතේ ජනාධිපතිවරයාට යොමු කරනු ලබන ලිපියක් මගින් ස්වකීය ධුරයෙන් ඉල්ලා අස්වුවහොත් හෝ,

(ඇ) තවදුරටත් පාර්ලිමේන්තුවේ මන්ත්‍රීවරයෙකු නොවුවහොත් හෝ මිස ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ විධිවිධාන යටතේ යම්තාක් කල් අමාත්‍ය මණ්ඩලය පවතින්නේ ද ඒ තාක් කල් ස්වකීය ධුරය දරන්නේ ය යනුවෙනි (දහනමවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය,2015).

මේ අනුව දහනමවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත වන තෙක් ජනාධිපතිවරයාට අගමැතිවරයා හා අමාත්‍යවරුන් ඉවත් කිරීමට තිබූ අධිකාරී බලය ඉහත දැක්වූ 46 (2) හා 46 (3) අනුව්‍යවස්ථාවන් මගින් ඉතා පැහැදිලිව අහෝසි කර දැමීය. 46 (2) (ආ) අනුව්‍යවස්ථාවට අනුව ජනාධිපතිවරයාට සිය අභිමතානුසාරී බලය පාවිච්චි කරමින් අගමැතිවරයා ධුරයෙන් පහ කළ නොහැකි වූ අතර ඔහු පහ කළ හැකිවූයේ ස්වකීය අත්සන යටතේ ධුරයෙන් ඉල්ලා අස්වන බවට ජනාධිපතිවරයාට ලිපියක් යොමු කිරීමෙන් පමණි. 46 (3) (අ) අනු ව්‍යවස්ථාවට අනුව ජනාධිපතිවරයාට අමාත්‍යවරුන් ඉවත් කළ හැකි වූයේ අගමැතිවරයාගේ උපදෙස්වලට යටත්වය. මේ ආකාරයට අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත්කිරීම හා ඉවත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දී තිබූ අධිකාරී බලය අහෝසි කර දැමීම විශේෂයෙන් ම වැදගත් වූයේ ජනාධිපතිවරයාත්,පාර්ලිමේන්තුවත් පක්ෂ දෙකකින් තේරීපත්වන අවස්ථාවක අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලය සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයාට හිතුවක්කාරී හා ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී ලෙස තීරණ ගැනීමට නොහැකි වූ බැවිනි. අනෙක් අතට මේ විධිවිධාන පාර්ලිමේන්තුවත්, ජනාධිපතිවරයාත් පක්ෂ දෙකකින් තේරීපත්වන අවස්ථාවක ඇතිවිය හැකි දේශපාලන අර්බුදයන් කළමනාකරණය කර

ගැනීමටත්, දෙපාර්ශවය අතර සහ හැසිරීමක් (Co-Habitation) ඇතිකරලීමටත් දිරි දෙන්නා වූ සාධනීය විධිවිධානයන් විය.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ ඉහත සඳහන් 46(2)(ආ) සහ 43 (3)(ඇ) අනු ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූ “අමාත්‍ය මණ්ඩලය යම්කාක් කල් පවතින්නේ ද ඒ තාක්කල් ධුරය දරන්නේ ය”. යන විධිවිධානය තේරුම් ගැනීම සඳහා අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසිරී යන්නේ කෙසේදැයි විමසා බැලිය යුතුය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 48 (1) හා 48 (2) ඒ සඳහා වන විධි විධාන මෙසේ සඳහන් වී තිබුණි.

48 (1) පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හරිනු ලැබීමත් මහ මැතිවරණය අවසාන වීමත් අතර කාලය තුළ හැර ධුරයෙන් ඉවත් කරනු ලැබීමෙන් හෝ ඉල්ලා අස්වීමෙන් හෝ අන් ආකාරයකින් හෝ අග්‍රාමාත්‍යවරයා ධුරය දැරීම නතර වූ විට අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසිරී යන්නේ ය.

48 (2) පාර්ලිමේන්තුව විසින් ආණ්ඩුවේ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශනය හෝ විසර්ජන පනත් කෙටුම්පත හෝ ප්‍රතික්ෂේප කළහොත් එවිට ද ආණ්ඩුව කෙරෙහි විශ්වාසභංග යෝජනාවක් සම්මත කළහොත් එවිට ද අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසිරෙන්නේ ය.

දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයට අනුව මෙකී කුමන කරුණක් මත හෝ අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසිරී ගිය කල්හි ජනාධිපතිවරයා අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සමාජිකයින් ද සමාජිකයින් නොවන අමාත්‍යවරුන් ද නියෝජිත අමාත්‍යවරුන් ද පත් කළ යුත්තේ ය. වෙනත් ලෙසකට පවසනවා නම් අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ විසිරීයාම හේතුවක් කොට ගනිමින් ජනාධිපතිවරයාට අවුරුදු හතරහමාරක් යන තුරු පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීමට බලයක් හිමි නොවීය. මෙය පාර්ලිමේන්තුව හා අමාත්‍ය මණ්ඩලය ශක්තිමත් කිරීමටත් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනය දියුණු කිරීමටත් හේතු වූ වැදගත් විධිවිධානයක් විය.

ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 46 (1) (අ), (ආ) අනු ව්‍යවස්ථාවන් මගින් අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සාමාජික සංඛ්‍යාව මෙලෙස සීමාකර තිබුණි.

(අ) අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ මුළු සාමාජික සංඛ්‍යාව තිහ නොඉක්මව විය යුතුය.

(ආ) අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සාමාජිකයන් නොවන අමාත්‍යවරුන් සහ නියෝජ්‍ය අමාත්‍යවරුන් සංඛ්‍යාවේ එකතුව 40 නොඉක්මවිය යුතුය.

අමාත්‍ය මණ්ඩලයට අදාළව ඇතිකළ මේ විධිවිධානය ද අතිශය වැදගත් විධිවිධානයක් විය. මන්දයත් බලයට පත් වූ සෑම ජනාධිපතිවරයෙකුම වගේ රටට ඔරොත්තු දිය නොහැකි අන්දමට අමාත්‍යවරුන් විශාල පිරිසකගෙන් යුතු අමාත්‍ය මණ්ඩල පත්කර ගැනීම පුරුද්දක් කර ගෙන තිබුනු බැවිනි. ජනාධිපතිවරයාට සීමාවකින් තොරව අමාත්‍යවරුන් පත්කර ගැනීමට තිබුණු මේ බලය උපරිම වශයෙන් ප්‍රයෝජනයට ගනු ලැබුවේ මහින්ද රාජපක්ෂ

ජනාධිපතිවරයා විසිනි. ඔහුගේ පළමු හා දෙවන දූර කාලවල දී අමාත්‍යවරුන්ගේ සංඛ්‍යාව සියය ඉක්ම විය. අනෙක් අතට මේ බලය විරුද්ධ පක්ෂ දියකර හැරීමට ද ඔහු යොදා ගත්තේ විරුද්ධ පක්ෂයේ මන්ත්‍රීවරුන්ට අමාත්‍ය තනතුරු ලබා දී ආණ්ඩුවට සම්බන්ධ කර ගැනීම මගිනි. එනිසා මෙම විධිවිධානය අමාත්‍ය මණ්ඩලයට අදාළ ජනාධිපතිවරයාගේ ඒකාධිකාරී බලය සීමා කිරීමටත්, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සාරධර්ම ආරක්ෂා කරගැනීමටත් හේතු වූ වැදගත් විධිවිධානයක් විය.

3.3.3 පාර්ලිමේන්තුවට අදාළව හඳුන්වාදෙන ලද නෛතික විධිවිධාන

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ පාර්ලිමේන්තුවට අදාළව ද ජනාධිපතිවරයාට විශාල බලයක් හිමි වී තිබුණි. මේ යටතේ වඩාත් විවාදාත්මක බලය වූයේ සීමාවන් කිහිපයක් හැරුණවිට පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීමට ජනාධිපතිවරයාට හිමිකර දී තිබූ බලය යි. මේ බලය යටතේ ජනාධිපතිවරයාත්, පාර්ලිමේන්තුවත් පක්ෂ දෙකකින් තේරීපත්වන අවස්ථාවක පක්ෂ බැඳීම් මුල්කරගෙන තමන්ගේ පක්ෂයෙන් සැදුම්නොලත් වෙනත් පක්ෂයක් විසින් පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර බලය හිමිකරගෙන පිහිටුවාගන්නා ලද ආණ්ඩුවක් වුවත් අන්තනෝමතික ලෙස විසුරුවා හැරීමට ජනාධිපතිවරයාට ඉඩකඩ සැලසී තිබුණි. 2004 දී නිලකාලය අවසන්වීමට පෙර වන්දිකා කුමාරතුංග ජනාධිපතිවරයා රනිල් වික්‍රමසිංහගේ ආණ්ඩුවේ පැවැත්ම අහෝසි කර දැමීමට පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරී ආකාරය මගින් මෙය මැනවින් තේරුම් ගත හැකිය. මේ ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී විධිවිධානය 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් වෙනසකට ලක් කළේය. ඒ අනුව

ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 17 වන ව්‍යවස්ථාව මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 70(1) අනු ව්‍යවස්ථාව ඉවත් කොට පහත දැක්වෙන අනු ව්‍යවස්ථාව ආදේශ කරනු ලැබීය.

70 (1) අනු ව්‍යවස්ථාව,

“ජනාධිපතිවරයා විසින් ප්‍රකාශයක් මගින් පාර්ලිමේන්තුව කැඳවීම පාර්ලිමේන්තුවේ වාරාවසාන කිරීම සහ පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීම කළ හැක්කේය.”

“එසේ වුවද පාර්ලිමේන්තුව විසින් එහි නොපැමිණි මන්ත්‍රීවරුන් ද ඇතුළුව මුළු මන්ත්‍රීවරුන්ගේ සංඛ්‍යාවෙන් 2/3කට නොඅඩු සංඛ්‍යාවකගේ යෝජනා සම්මතයක් මගින් පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හරින ලෙසට ජනාධිපතිවරයාගෙන් ඉල්ලීමක් කරනු ලබන්නේ නම් මිස පාර්ලිමේන්තුවේ ප්‍රථම රැස්වීම සඳහා නියම කරනු ලැබූ දිනයෙන් අවුරුදු හතරක් හා මාස හයක කාලයක් අවසන් වන තෙක් ජනාධිපතිවරයා විසින් පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීම නොකළයුත්තේ ය.” (දහනමවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය, 2015).

ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 15 වන ව්‍යවස්ථාව මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 62(2) අනු ව්‍යවස්ථාව ඉවත් කොට ඒ වෙනුවට පහත දැක්වෙන අනු ව්‍යවස්ථාව ආදේශ කළේය.

62(2) අනුව ව්‍යවස්ථාව, “සෑම පාර්ලිමේන්තුවක් ම පළමුවරට රැස්වීමට නියමිත දිනයේ සිට පස් අවුරුද්දකට නොවැඩි කාලයක් පවත්වේ. එහෙත් නියමිත කාලය ඉකුත්වීමට පෙර පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරිය හැක්කේය. එකී පස් අවුරුදු කාලය ඉකුත්ව ගිය විට ම පාර්ලිමේන්තුව විසිර ගියාක් සේ සැලකෙන්නේය”(දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය, 2015).

මෙකී විධිවිධානවලට අනුව දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කරගැනීමත් සමඟ ජනාධිපතිවරයාට අත්තනෝමතිකව පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීමට තිබූ බලය අහෝසි වී ගියේය. පාර්ලිමේන්තුවේ 2/3 මන්ත්‍රීවරුන් සංඛ්‍යාවකගේ යෝජනා සම්මතයකින් මිස පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීමට ජනාධිපතිවරයාට බලයක් හිමි නොවීය. මේ විධිවිධානය විශේෂයෙන් වැදගත් වූයේ ජනාධිපතිවරයාත්, පාර්ලිමේන්තුවත් පක්ෂ දෙකකින් තේරීපත්වන අවස්ථාවක ජනාධිපතිවරයාට පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීමට බලයක් හිමි නොවූ බැවිනි. එය තවත් අතකින් ආයතන දෙකට පත්වන දෙපාර්ශවය අතර සහභාසිරීමක් (Co-Habitation) පවත්වාගෙන යාමට දිරි දෙන්නා වූ විධිවිධානයක් වශයෙන් ද වැදගත් විය. පාර්ලිමේන්තුවේ නිල කාලය වසර හයේ සිට වසර පහ දක්වා අඩු කිරීම ද තවත් සාධනීය විධිවිධානයක් වූ බව කිව හැකිය. මන්දයත් පාර්ලිමේන්තුවේ නිල කාලය පමණට වඩා දිගුවීම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී දෘෂ්ටිකෝණයකින් ගත් කළ යහපත් දෙයක් නොවන බැවිනි (Mill, 1962).

3.3.4 රාජ්‍ය සේවයේ සහ අධිකරණ සේවයේ ස්වාධීනතාවයට අදාළව හඳුන්වා දෙන ලද නෛතික විධිවිධාන

දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් රාජ්‍ය සේවයේ සහ අධිකරණ සේවයේ ස්වාධීනතාවයට අදාළව හඳුන්වා දෙන ලද අතිශය වැදගත් ම ආයතනය වශයෙන් “ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව” (Constitutional Board) හඳුන්වා දිය හැකිය. මෙය ස්ථාපිත කරනු ලැබුවේ මහින්ද රාජපක්ෂ ආණ්ඩුව දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් සිය බලවාදී දේශපාලන අරමුණු ඉටුකර ගැනීම සඳහා ස්ථාපිත කළ බෙලහීන “ පාර්ලිමේන්තු සභාව” නමැති ආයතනයේ පැවැත්ම අහෝසි කොට ඊට විකල්ප හා ප්‍රගතිශීලී ආයතනයක් වශයෙනි. එහි අරමුණු, සංයුතිය, බලතල හා කාර්යයන් 41(අ) (1) අනුව ව්‍යවස්ථාවේ මෙලෙස සඳහන් විය. ඒ අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව,

- (අ) අග්‍රාමාත්‍යවරයා
- (ආ) කථානායකවරයා
- (ඇ) පාර්ලිමේන්තුවේ විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකවරයා

(ඇ) ජනාධිපතිවරයා විසින් පත්කරනු ලැබිය යුතු එක් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙකු

(ඉ) අග්‍රාමාත්‍යවරයා හා විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකවරයා යන දෙදෙනාගේම නාමයෝජනා කිරීම මත ජනාධිපතිවරයා විසින් පත්කරනු ලැබිය යුතු වූ ද දෙදෙනෙක් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන් විය යුතු වූ ද තැනැත්තන් පස් දෙනෙක්.

(ඊ) අග්‍රාමාත්‍යවරයා සහ විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකවරයා අයත් දේශපාලන පක්ෂ හෝ ස්වාධීන කණ්ඩායම් නොවන පාර්ලිමේන්තුවේ නියෝජනය වී ඇති අනෙකුත් දේශපාලන පක්ෂවල හා ස්වාධීන කණ්ඩායම්වල පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන්ගේ බහුතරයේ එකඟතාවය මත නාමයෝජනා කොට ජනාධිපතිවරයා විසින් පත්කරනු ලබන පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙක් යන සමාජිකයින්ගෙන් සමන්විත විය. කථානායකවරයා සභාවේ සභාපතිවරයා විය.

මේ ව්‍යවස්ථාවේ (1) වන අනු ව්‍යවස්ථාවේ (ඉ) ඡේදය හෝ (ඊ) ඡේදය යටතේ වන පත් කිරීම් සඳහා වූ නාම යෝජනා ඒ නාම යෝජනා කිරීමේ අවස්ථාව පැන නගින කවර හෝ අවස්ථාවන්හි දී සිදු කිරීමට වගබලා ගැනීම කතානායකවරයාගේ කාර්යය වන්නේය.

මේ ව්‍යවස්ථාවේ (1) අනුව්‍යවස්ථාවේ (ඉ) ඡේදය සඳහන් තැනැත්තන් පස් දෙනා නම් කිරීමේදී අග්‍රාමාත්‍යවරයා සහ විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකවරයා විසින් වෘත්තීය සහ සමාජීය විවිධත්වය ඇතුළුව ශ්‍රී ලාංකික සමාජයේ බහුත්ව ලක්ෂණය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවෙන් පිළිබිඹු වීම සහතික වීම පිණිස පාර්ලිමේන්තුවේ නියෝජනය වන දේශපාලන පක්ෂ හා ස්වාධීන කණ්ඩායම් වල නායකයින් විමසිය යුත්තේ ය.

මේ ව්‍යවස්ථාවේ (1) අනු ව්‍යවස්ථාවේ (ඉ) ඡේදය යටතේ පත් කරනු ලබන්නා වූ ද පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන් නොවන්නාවූව ද තැනැත්තන් විශිෂ්ටත්වයෙන් හා අවංකභාවයෙන් යුත් පොදු වෘත්තීය ජීවිතයේදී කීර්තිය ලත් කිසිදු දේශපාලන පක්ෂයක සාමාජිකයින් නොවන තැනැත්තන් විය යුතු අතර ඔවුන් නම් කරනු ලැබීම පාර්ලිමේන්තුව විසින් අනුමත කරනු ලැබිය යුත්තේය.

ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 41.අ (08) අනු ව්‍යවස්ථාවේ විධිවිධානයන්ට යටත්ව (ඇ),(ඉ),(ඊ), ඡේදවලට අනුව පත්වන සෑම සාමාජිකයකුගේම නිල කාලය ඔහු පත්කල දා සිට අවුරුදු 03කි. (දහ නම වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය 2015). ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව ස්ථාවර සභාවක් බවට පත්කර ගැනීම සඳහාත්, අණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට පත්කරනු ලබන සාමාජිකයින් පත් නොකර සිටීමට ජනාධිපතිවරයාට ඇති ඉඩකඩ අහුරා දැමීම සඳහාත් (ඉ) හා (ඊ) යටතේ පත් කරන ලද තැනැත්තන් දින 14 ඇතුළත ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු නොලැබුවහොත් එකී තැනැත්තන් එකී කාලය අවසන් වූ දා සිට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා

සභාවේ සාමාජිකයන් බවට පත්වන බව ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 41.අ .(06) ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් විය (දහ නව වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය, 2015).

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ සභාපතිවරයා (කතානායකවරයා) සියලු රැස්වීම්වල මූලසුන දැරිය යුතු අතර, සභාපතිවරයා නොමැති අවස්ථාවකදී අග්‍රාමාත්‍යවරයා ද, අග්‍රාමාත්‍යවරයා නොපැමිණි අවස්ථාවකදී විරුද්ධ පක්ෂයේ නායකවරයා ද සභාවේ රැස්වීම්වල මූලසුන දැරිය යුතුය. ව්‍යවස්ථා සභාවේ සහ පූර්ණය හෙවත් රැස්වීමක් පැවැත්වීම සඳහා අවම වශයෙන් සාමාජිකයින් පස්දෙනකුවත් සිටිය යුත්තේ ය. සෑම අනුමත කිරීමක් හා නිර්දේශ කිරීමක්ම ඒකමතිකව තීරණය කළයුතු අතර එසේ නොවන යම් අවස්ථාවකදී තීරණයක් බලාත්මක වීමට නම් පැමිණ සිටින සාමාජිකයින් පස් දෙනෙකුගේ අනුමැතිය අවශ්‍ය විය. සභාපතිවරයාට හෝ මූලසුන දරන්නාට මුල් ඡන්දයක් හිමි නොවන අතර සම සමව ඡන්දය ලැබුණු අවස්ථාවකදී තීරක ඡන්දය පාවිච්චි කිරීමට හැකියාව ලැබුණි. ව්‍යවස්ථා සභාවට මහ ලේකම්වරයෙකු සිටින අතර ඔහු පස් අවුරුදු කාලසීමාවක් සඳහා සභාව විසින් පත් කර ගනු ලැබිය යුත්තේ ය. ඔහුගේ නිල කාලය අවසන් වූ පසු නැවත තෝරා පත් කර ගැනීමට වුව ද සුදුස්සෙකු විය යුත්තේය දහ නව වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය; 2015).

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට පැවරී තිබූ ප්‍රධානතම කාර්යය වූයේ එහි පහත සඳහන් උපලේඛනයන්හි ඇති තනතුරු වලට අදාළ තැනැත්තන් පත් කිරීම සඳහා ජනාධිපතිවරයා විසින් කරන ලද නිර්දේශ වලට අනුමැතිය ලබා දීමයි.

උපලේඛනය

- (අ) මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව
- (ආ) රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව
- (ඇ) ජාතික පොලිස් සේවා කොමිෂන් සභාව
- (ඈ) විගණන සේවා කොමිෂන් සභාව
- (ඉ) ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව
- (ඊ) අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශනය කිරීමේ කොමිෂන් සභාව
- (උ) මුදල් කොමිෂන් සභාව
- (එ) ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභාව

උපලේඛනය

I කොටස

- (අ) අග්‍ර විනිශ්චයකාරවරයා හා ශේෂ්ඨාධිකරණයේ විනිශ්චයකාරවරුන්
- (ආ) අභියාචනාධිකරණයේ සභාපතිවරයා හා අභියාචනාධිකරණයේ විනිශ්චයකාරවරුන්

(ඇ) අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා හැර අනිකුත් සමාජිකයින් උපලේඛනය

II කොටස

- (අ) නීතිපතිවරයා
- (ආ) විගණකාධිපතිවරයා
- (ඇ) පොලිස්පතිවරයා
- (ඈ) ඔම්බුඩ්ස්මන්වරයා
- (ඉ) පාර්ලිමේන්තුවේ මහ ලේකම්වරයා

ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 41 ආ (3) අනු ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ උපලේඛනයේ නිශ්චිතව සඳහන් කොමිෂන් සභාවල සභාපතිවරුන් පත් කිරීමේදී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට ඉදිරිපත්වන නම් අතරින් තිදෙනෙකුගේ නම් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් නිර්දේශ කළ යුතු අතර එසේ නිර්දේශ කරනු ලබන තැනැත්තන්ගෙන් එක් අයෙකු ජනාධිපතිවරයා විසින් සභාපති වශයෙන් පත් කළ යුතු බවයි. ශේෂ්ඨාධිකරණයේ විනිශ්චයකාරවරයන් සහ අභියාචනාධිකරණයේ සභාපතිවරයා සහ අභියාචනාධිකරණයේ විනිශ්චයකාරවරයන් පත්කිරීම හා සම්බන්ධ කර්තව්‍ය ඉටු කිරීමේ දී සභාව විසින් අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයාගේ අදහස් ලබා ගත යුතු බව ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 41 ආ (4) අනුව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ විය. 41 ආ(1) අනුව්‍යවස්ථාව මගින් අවධාරණය කර තිබුණේ

“ජනාධිපතිවරයා විසින් සභාවට කරන ලද නිර්දේශයක් මත සභාව විසින් අනුමත කර ඇත්නම් මිස මේ ව්‍යවස්ථාවේ උපලේඛනයේ නිශ්චිතව සඳහන් කිසිම ධුරයකට ජනාධිපතිවරයා විසින් කිසිදු තැනැත්තෙකු පත් කරනු නොලැබිය යුත්තේය” යනුවෙනි. (දහ නම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධන 2015). ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 126 වන ව්‍යවස්ථාවට අනුව මූලික අයිතිවාසිකම් හෝ භාෂාමය අයිතිවාසිකම් කඩ වූ කල්හි පුද්ගලයෙකුට ඒ සම්බන්ධයෙන් ලිඛිත පෙත්සමක් මගින් ශේෂ්ඨාධිකරණයෙන් සහනයක් පැතිය හැකිය. මේ අනුව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව මගින් ගන්නා ලද යම් තීරණයක් හේතු කොට ගෙන කිසියම් පුද්ගලයෙකුගේ මූලික අයිතිවාසිකමක් කඩ වූ කල්හි 126 වන ව්‍යවස්ථාවට අනුව ශේෂ්ඨාධිකරණයේ පිහිට පැතිය හැකි විය. මේ විධිවිධාන මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට අත්තනෝමතිකව කටයුතු කිරීමට ඇති බලය සංවරණය කරනු ලැබීය. එය තවත් අතකින් පුද්ගලයින්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම් ශක්තිමත් කිරීමේ විධිවිධානයක් වශයෙන් ද ක්‍රියාත්මක විය. එමෙන්ම එම අනුව්‍යවස්ථාව මගින් තවදුරටත් අවධාරනය කර තිබුණේ

“126 වන ව්‍යවස්ථාවේ විධිවිධානවලට යටත්ව සභාව විසින් එළඹෙන ලද යම් තීරණයක් හෝ කරන ලද යම් අනුමත කිරීමක් හෝ නිර්දේශයක් භාරගැනීමට, විභාග කිරීමට, ඒ පිළිබඳ තීරණයක් දීමට හෝ කවර වූ හේතුවක්මත හෝ කවර වූ අන්‍යාකාරයකින් ප්‍රකාශ කිරීමට

කිසිදු අධිකරණයකට බලය හෝ අධිකරණ බලය නොමැතිවිය යුත්තේ ය. එකී තීරණය අනුමතය හෝ නිර්දේශය සියලු කාර්යයන් සඳහා අවසානාත්මක හා තීරණාත්මක විය යුත්තේ ය” යනුවෙනි (දහ නම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධන 2015).

දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ස්ථාපිත කරන ලද ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව දහඅට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ස්ථාපිත කළ “පාර්ලිමේන්තු සභාව” මෙන් බලයට පත්වන ආණ්ඩුවට තම බලවාදී දේශපාලන අභිලාශයන් සපුරා ගැනීමට හැකි වන ආකාරයේ හීලෑ කර ගත හැකි දුර්වල බෙලහිත ආයතනයක් නොවිය. එය සාමාජිකත්වයේ සංයුතිය අතින් ගත්විට සාධාරණ හා සමතුලිත භාවයකින් යුතු ආයතනයක් විය. එමෙන් ම පාර්ලිමේන්තු සභාව මෙන් මන්ත්‍රීවරුන්ගෙන් පමණක් සමන්විත වූ ආයතනයක් නොවිය. එහි මන්ත්‍රීවරුන් නොවන වෘත්තීමය විශිෂ්ටත්වයකින් යුතු තිදෙනෙකු ද නියෝජනය විය. වඩාත් ම වැදගත් කරුණ වූයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට ස්වාධීනව හා අපක්ෂපාතීව කටයුතු කිරීමට හැකි නෛතික විධිවිධාන ඇති කර තිබීම යි. පාර්ලිමේන්තු සභාව ස්ථාපිතකර තිබුණේ ජනාධිපතිවරයා විසින් කරනු ලබන පත්වීම් සඳහා “නිරීක්ෂණ” ලබාදීමේ කාර්යය වෙනුවෙනි. නිරීක්ෂණ නොසලකා හරිමින් තීරණ ගැනීමට ජනාධිපතිවරයාට කිසිදු නෛතික බාධාවක් නොමැති වූ නිසා එය කවර වැදගත්කමක් නොමැති ඵලදායක ආයතනයක් නොවිය. එහෙත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට ජනාධිපතිවරයා විසින් පත්කිරීම් සඳහා කරනු ලබන නිර්දේශවලට අනුමැතිය ලබා දීමේ බලය හිමිකර දී තිබුණි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමැතිය නොසලකා උපලේඛනවල සඳහන් තනතුරුවලට කිසිදු තැනැත්තෙකු පත් කිරීමට ජනාධිපතිවරයාට බලයක් හිමි නොවිය.

දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත වීමෙන් පසු ජනාධිපතිවරයාට තම අභිමතානුසාරී බලය යටතේ රාජ්‍ය සේවයේ උසස් නිලධාරීන් පත් කිරීමට මෙන්ම කොමිෂන් සභාවල සභාපතිවරුන් ඇතුළු සාමාජිකයන් පත් කිරීමට කිසිදු බලයක් හිමි නොවිය. මහජනයාට සමීප රාජ්‍ය ආයතන පිරිහීමට හා දේශපාලනීකරණය වීමට ද රජයේ උසස් නිලධාරීන් කෙරෙහි ජනතාව තුළ තිබිය යුතු විශ්වාසය හා ගෞරවය කෙලෙසී යාමට ද හේතු වූයේ රජයේ උසස් නිලධාරීන් පත් කිරීමට ජනාධිපතිවරයාට අභිමතානුසාරී බලය හිමිකර දී තිබුණු බැවිනි. දහ නම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මතවීම වීමෙන් පසු රාජ්‍ය සේවයේ උසස් නිලධාරීන් පත් කිරීම හා කොමිෂන් සභාවල සාමාජිකයින් පත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයාට තිබූ අභිමතානුසාරී බලය අහෝසි වී යාම හේතුකොටගෙන රාජ්‍ය සේවය නිර්දේශපාලනීකරණය වී ඒ කෙරෙහි මහජනතාවගේ ගෞරවය හා විශ්වාසය ඇති වන්නට පටන්ගත්තේ ය. මෙය රාජ්‍ය සේවයේ ස්වාධීනතාවය පිළිබඳ මූලධර්මය තහවුරු කළා වූ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී විධිවිධානයක් වූ බව කිව හැකිය.

දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත වීමෙන් පසු ජනාධිපතිවරයාට තම අභිමතය පරිදි උසස් අධිකරණවලට විනිශ්චයකාරවරුන් පත් කිරීමට තිබූ අභිමතානුසාරී බලය ද අහිමි විය. මේ බලය මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා මෙන් වඩාත් නරක ලෙස අපහරණය කරනු ලැබුවේ වන්දිකා කුමාරතුංග ජනාධිපතිවරයා විසිනි. ඒ සරත් එන්. සිල්වා අග්‍ර විනිශ්චයකාර ධුරයට පත් කිරීමෙනි. ඔහු අග්‍රවිනිශ්චයකාරධුරයට පත් කරන අවස්ථාව වනවිට ඔහුට එරෙහිව ශේෂ්ඨාධිකරණයේ පැමිණිලි දෙකක් විමර්ශනය වෙමින් තිබුණි. ඒවා නොසලකා හරිමින් ඔහු අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා වශයෙන් පත්කිරීම ජාතික හා ජාත්‍යන්තර තලයේ මහත් විවාදයට තුඩුදුන් කරුණක් විය. එමගින් ඇය අධිකරණය තමන්ට හීලෑකර ගත හැකි ආයතනයක් බවට පත්කර ගත් අතර, එහි ප්‍රතිඵලය වූයේ අධිකරණය කෙරෙහි මහජනතාව තුළ පැවතිය යුතු ගෞරවය හා විශ්වාසය කෙලෙසී යාමය (අයිවන්;2002). අලුත් තත්වය යටතේ උසස් අධිකරණවලට විනිශ්චයකාරවරුන් පත් කිරීමට ජනාධිපතිවරයාට අභිමතානුසාරී බලයක් හිමි නොවූ බැවින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමැතිය යටතේ පත්වන විනිශ්චයකාරවරුන්ට ස්වාධීනතාව හා අපක්ෂපාතීව කටයුතු කිරීමට ඉඩකඩ සැලසුනි. 2019 පෙබරවාරි 21වනදා පාර්ලිමේන්තුව ඇමතීමට පැමිණි මෙහිත්‍රීපාල සිරිසේන ජනාධිපතිවරයා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව පිහිට වූ දා සිට අද දක්වා තමන් විසින් ඉහළ අධිකරණවලට නිර්දේශ කරන ලද විනිශ්චයකාරවරුන් දාහතර දෙනෙකුට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව අනුමැතිය ලබා නොදුන් බවට ප්‍රසිද්ධ වෝදනාවක් කළේ ය. එමගින් තේරුම්ගත හැක්කේ තමන්ට අභිමත විනිශ්චයකාරවරුන් පත්කර ගැනීමෙන් අධිකරණය තමන්ට හීලෑකරගත හැකි ආයතනයක් බවට පත්කරගැනීමට ජනාධිපතිවරුන්ට තිබූ හැකියාව අහෝසි වී ගිය ආකාරය යි. මෙය අධිකරණයේ ස්වාධීනතාවය පිළිබඳ මූලධර්මය තහවුරු කළා වූ අතිශය වැදගත් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී විධිවිධානයක් වශයෙන් සැලකිය හැක්කේ ඒ නිසාය.

3.3.5 තොරතුරු දැන ගැනීමේ අයිතිය

දහනවවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් හඳුන්වාදුන් තවත් අතිශය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී විධිවිධානයක් වූයේ ජනතාවට තොරතුරු ලබා ගැනීමට ඇති අයිතිය හිමිකර දෙන ලද විධිවිධානය යි. 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 14 (1) අනුව්‍යවස්ථාව මගින් භාෂණයේ නිදහසට ප්‍රකාශනය ඇතුළු අදහස් පළකිරීමේ නිදහසට ඇති අයිතිය මූලික අයිතිවාසිකමක් වශයෙන් පිළිගැනේ (1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව). එහෙත් මෙකී අයිතිවාසිකම් අර්ථවත් වීමට නම් ජනතාවට තොරතුරු ලබා ගැනීමේ අයිතිය හිමිවිය යුතුව තිබිණි. දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගන්නා තෙක් ජනතාවගේ තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිය හිමිකර දෙන්නා වූ නෛතික ප්‍රතිපාදන හඳුන්වා නොදීම බලවත් අඩුපාඩුවක් විය. දහනම වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ මෙකී අඩුපාඩුව මගහරවමින් ජනතාවට තොරතුරු ලබා දීමේ අයිතිය තහවුරුකරනු ලැබීය. ඒ අනුව ව්‍යවස්ථා

සංශෝධනයේ 2 ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 14 වන ව්‍යවස්ථාවට ඉක්බිතිව පහත දැක්වෙන අලුත් ව්‍යවස්ථාව ඇතුළත් කරනු ලබන බවයි.

14 අ. (1) සෑම පුරවැසියෙකුටම

(අ) රජයේ අමාත්‍යාංශයක් හෝ යම් ආණ්ඩුවේ දෙපාර්තමේන්තුවක් හෝ යම් නීතියක් මගින් පිහිටවනු ලැබූ ව්‍යවස්ථාපිත මණ්ඩලයක් සතුව පවතින්නා වූ,

(ආ) යම් පළාත් අමාත්‍ය මණ්ඩලයක අමාත්‍යවරයෙකුගේ යම් අමාත්‍යාංශයක් හෝ යම් දෙපාර්තමේන්තුවක් හෝ පළාත් සභා ප්‍රඥප්තිය මගින් පිහිටවනු ලැබූ හෝ ඇතිකරනු ලැබූ යම් ව්‍යවස්ථාපිත මණ්ඩලයක් සතුව පවතින්නා හෝ

(ඇ) යම් පළාත් පාලන ආයතනයක් සතුව පවතින්නා වූ සහ

(ඈ) මේ ව්‍යවස්ථාවේ (අ), (ආ) හෝ (ඇ) ඡේදවල සඳහන් ආයතනවලට අදාළව වෙනත් යම් තැනැත්තකු සතුව පවත්නා වූ

(ඉ) පුරවැසියෙකුගේ තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අවශ්‍ය වූ යම් තොරතුරක් ලැබීමට නීතියෙන් සලසා ඇති පරිදි ප්‍රවේශ වීමේ අයිතියක් ඇත්තේ ය.

දහනම වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් හඳුන්වා දෙන ලද මේ තොරතුරු දැන ගැනීමේ අයිතිය වඩාත් හොඳින් බලගැන්වීම සඳහා 2015 අගෝස්තු පනළොස්වනදා පැවති මහා මැතිවරණයෙන් පසු බලයට පත් වූ “ජාතික ආණ්ඩුව” තොරතුරු දැන ගැනීමේ පනත සම්මත කොට එය 2017 පෙබරවාරි මස තුන් වන දින සිට ක්‍රියාත්මක කළේය. එමඟින් ජාතික ආරක්ෂාව ඇතුළු විශේෂ කරුණු 17කට අදාළ නොවන වෙනත් ඕනෑම කරුණක් සම්බන්ධයෙන් රජයේ තොරතුරු දැන ගැනීමේ අයිතිය ජනතාවට හිමිකර දෙනු ලැබීය (තොරතුරු දැන ගැනීමේ පනත 2017). රජය හා මහජනතාව අතර පැවතිය යුතු දේශපාලන සන්නිවේදනය (Political communication) සඳහා තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිය මහජනතාවට හිමිකරදිය යුතුවීම අත්‍යාවශ්‍ය කොන්දේසියකි. රජයේ සකලවිධ පාලන ක්‍රියාවන් හා ඒවායෙහි පාරදෘෂ්‍යභාවය පිළිබඳ ජනතාවට ප්‍රශ්න කළ හැක්කේ තොරතුරුවලට ප්‍රවේශවීමට තිබෙන ඉඩකඩ විවෘත වී තිබුණහොත් පමණි. අනෙක් අතට රජයේ ක්‍රියාකලාපයන් හේතු කොටගෙන පුරවැසියෙකුට යම් අසාධාරණයක් සිදු වුවහොත් ඒ සම්බන්ධයෙන් නීතිමය ක්‍රියා මාර්ගවලට අවතීර්ණ වීම සඳහා තොරතුරු ඒකරාශීකර ගැනීමට තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිය අත්‍යාවශ්‍ය වේ. සාමාන්‍යයෙන් “ජනමාධ්‍යකරණය” හඳුන්වන්නේ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී රාජ්‍යයක ව්‍යවස්ථාදායකය, විධායකය හා අධිකරණය යන ආයතන ත්‍රිත්වය හැරුණු විට සිව්වන ආයතනය වශයෙනි. ඒ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී යහපාලනයක් පවත්වාගෙන යාමට ජනමාධ්‍යයන්ගේ ක්‍රියාකාරිත්වය අත්‍යාවශ්‍ය වන බැවිනි.

තොරතුරු ලබා ගැනීමේ අයිතිය ජනමාධ්‍යකරුවන්ට හිමි වන බැවින් එය වඩාත් පාරදෘශ්‍ය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමයක් පවත්වා ගැනීමට ද හේතු වේ. එපමණක් නොව තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිය ජනතාවට හිමිවීම මගින් පාලකයින්ට, පරිපාලකයින්ට අන්තනෝමතිකව කටයුතු කිරීමට තිබෙන ඉඩකඩ ඇහිරී යන අතර, එනිසා එය පුරවැසියන්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා වීමට ද හේතුවක් වේ.

3.3.6 ජාතික ආණ්ඩුව

2015 ජනවාරි අට වන දා පැවැති ජනාධිපතිවරණයෙන් ජයග්‍රහණය කළ මෛත්‍රීපාල සිරිසේන ජනාධිපතිවරයා විසින් කෙටි කාලයක් සඳහා පිහිටුවා ගන්නා ලද ” යහපාලන ආණ්ඩුව” දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගැනීමෙන් පසු විසිරුවා හරිනු ලැබීය. එසේ විසිරුවා හැර 2015 අගෝස්තු 15 වන දා මහා මැතිවරණයක් පැවැත්වීමට දින නියම කළේය. මේ මහා මැතිවරණයේදී ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය ප්‍රමුඛ එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානය මන්ත්‍රී ධුර 95ක් හිමි කරගත් අතර රනිල් වික්‍රමසිංහගේ නායකත්වයෙන් යුතු එක්සත් ජාතික පෙරමුණ මන්ත්‍රීධුර 106ක් හිමි කරගත්තේ ය. කිසිදු පාර්ශවයකට පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර බලයක් හිමිකර ගනිමින් ආණ්ඩුවක් පිහිටුවීමට නොහැකි විය. මෙවැනි අර්බුදකාරී අවස්ථාවක දී පාර්ලිමේන්තුවේ නිල කාලය අවසාන වන තෙක් දේශපාලන ස්ථාවරභාවයකින් යුතු ආණ්ඩුවක් ඇති කර ගන්නේ කෙසේද? යන්න පිළිබඳව 1978 දී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් නෛතික විධිවිධාන කිසිවක් හඳුන්වා දී නොතිබීම බලවත් අඩුපාඩුවක් විය. මේ බලවත් අඩුපාඩුව මගහරවා ගැනීමට හැකි වූයේ දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් හඳුන්වා දෙන ලද ”ජාතික ආණ්ඩුව” පිළිබඳ විධිවිධානය මගිනි.

දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 46 (4) අනු ව්‍යවස්ථාවට අනුව 46(1) අනුව්‍යවස්ථාවේ කුමක් සඳහන් වුව ද පාර්ලිමේන්තුවේ වැඩිම ආසන සංඛ්‍යාවක් ලබා ගන්නා පිළිගත් දේශපාලන පක්ෂ හෝ ස්වාධීන කණ්ඩායම හෝ විසින් ජාතික ආණ්ඩුවක් පිහිටු වන අවස්ථාවේදී අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අමාත්‍යවරුන් සංඛ්‍යාව ද අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සාමාජිකයින් නොවන අමාත්‍යවරුන් සංඛ්‍යාව ද නියෝජ්‍ය අමාත්‍යවරුන් සංඛ්‍යාව ද පාර්ලිමේන්තුව විසින් තීරණ කළ යුත්තේ ය. 46(5) අනු ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රකාශ වූයේ 46 (4) වන අනුව්‍යවස්ථාවේ කාර්යය සඳහා ජාතික ආණ්ඩුවක් යනු පාර්ලිමේන්තුවේ වැඩිම ආසන සංඛ්‍යාවක් ලබා ගන්නා පිළිගත් දේශපාලන පක්ෂය හෝ ස්වාධීන කණ්ඩායම් සහ පාර්ලිමේන්තුවේ අනෙකුත් පිළිගත් දේශපාලන පක්ෂ හෝ ස්වාධීන කණ්ඩායම් එකතුව පිහිටුවනු ලබන ආණ්ඩුවක් වන්නේ ය යනුවෙනි (දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය 2015).මේකී විධි විධානයට අනුව ජාතික ආණ්ඩුවක් පිහිටුවන්නේ නම් ආමාත්‍යවරුන්ගේ මුළු සංඛ්‍යාව 70ක් විය යුතු ය, යන සීමාව බලපානු නොලැබේ. එවැනි අවස්ථාවක පාර්ලිමේන්තුවට කොපමණ අමාත්‍යවරුන් පිරිසක් සිටිය යුතු ද යන්න සාකච්ඡා

කොට තීරණය කළ හැකිවිය. 2015 පැවැති මහා මැතිවරණයෙන් කිසිදු පක්ෂයකට හෝ සංඛ්‍යාතයකට හෝ පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර බලය හිමිකර ගෙන ආණ්ඩුවක් පිහිටුවීමට නොහැකි වූ නිසා එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානයෙන් තරඟකොට ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂයෙන් තේරී පත් වූ මන්ත්‍රීවරුන් පිරිසක් සම්බන්ධ කර ගනිමින් එක්සත් ජාතික පක්ෂයේ නායක රනිල් වික්‍රමසිංහ විසින් ජාතික ආණ්ඩුවක් පිහිටුවනු ලැබීය. ඒ අනුව මේ ජාතික ආණ්ඩුව පිළිබඳ විධි විධානය ලංකාවේ පළමුවරට ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී දේශපාලන සංස්කෘතියක් ඇති කරලීමට දායක වූ විධි විධානයක් වශයෙන් සැලකිය හැකිය. මන්දයත් නිදහසින් පසු යුගයේ ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය හා එක්සත් ජාතික පක්ෂය යන ප්‍රධාන පක්ෂ දෙක එකතු වී මෙවැනි ආණ්ඩුවක් පිහිටවූයේ නැති බැවිනි. ඇත්ත වශයෙන් ම මේ පක්ෂ දෙක එකිනෙකට පසම්බරු ආකල්ප වලින් යුතුව මැතිවරණ භූමියේ ක්‍රියාත්මක විය. එය පක්ෂ දෙකට අවනතභාවයක් දැක්වූ මහජනතාව අතර පවා හේදහීන්තභාවයක් ඇතිවීමට හේතු විය. එනිසා මේ විධි විධානය රටට අලුත් හා යහපත් දේශපාලන සංස්කෘතියක් හඳුන්වාදීමට දායක වූ සාධනීය විධිවිධානයක් වශයෙන් සැලකිය හැකිය. ජනාධිපතිවරයාට අත්තනෝමතික ලෙස අගමැති ඉවත් කිරීමට නොහැකි විධිවිධානය, අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත් කිරීමේදීත් අමාත්‍යවරුන් ඉවත් කිරීමේදීත් ජනාධිපතිවරයා අගමැතිවරයාගෙන් උපදෙස් ලබා ගත යුතුය යන විධි විධානය හා අත්තනෝමතිකව පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීමට ජනාධිපතිවරයාට බලයක් හිමිකර නොදීමේ විධිවිධානය විශේෂයෙන් ම වැදගත් වන්නේ කිසිදු පාර්ශවයකට පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර බලයක් නොලැබී ජාතික ආණ්ඩුවක් පිහිටුවීමට සිදුවන මෙවැනි අවස්ථාවකදී ය. ඒ දේශපාලන අර්බුදයක් ඇතිවීමට තිබෙන ඉඩකඩ වළක්වා ගනිමින් වඩාත් ස්ථාවර හා ජන සම්මුතිවාදී ආණ්ඩුවක් පිහිටවුවා ගැනීමට ඉඩකඩ සලසා දෙන බැවිනි. එවැනි පාලන ක්‍රමයකට මූලික නීතියෙන් ම ඉඩකඩ සලසා දීම දහ නව වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙන් හඳුන්වාදෙන ලද ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී විධිවිධානයක් විය.

04. සමාජතිය

මේ පර්යේෂණ පත්‍රිකාවෙන් පෙන්වා දුන් අන්දමට සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මඟින් මෙරට ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මූලධර්ම ඇතුළත්කර ගන්නා වූ පාලන ක්‍රමයකට පදනම දමනු ලැබුවත් 1972 පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සම්පාදනය කර ගනිමින් අධිකාරීවාදී දේශපාලන ක්‍රමයක් ස්ථාපිත කරගනු ලැබීය. මේ අධිකාරීවාදී පාලන ක්‍රමය තවදුරටත් ශක්තිමත් කොට ඉදිරියට ගෙන යනු ලැබුවේ 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මඟිනි. දහ අට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගැනීම මඟින් සිදුවූයේ යන්නමින් හෝ ශේෂව තිබූ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සාරධර්ම සිදී ගොස් රාජාණ්ඩුවාදී පාලනයක ස්වරූපය ගත්

පාලන ක්‍රමයක් මුල් බැස ගැනීම යි. මේ තත්ත්වය අහෝසි කිරීමට හැකි වූයේ දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කරගැනීම මගිනි.

මෙම පර්යේෂණ පත්‍රිකාව මගින් සාකච්ඡාවට භාජනය කළ අන්දමට විධායක ජනාධිපතිවරයාට අදාළ නෛතික විධිවිධාන, අගමැති ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලයට අදාළ නෛතික විධිවිධාන, පාර්ලිමේන්තුවට අදාළ නෛතික විධිවිධාන රාජ්‍ය සේවය හා අධිකරණ සේවය ස්වාධීන කිරීම සඳහා වූ විධිවිධාන, තොරතුරු දැන ගැනීමේ අයිතිය හා මූලික අයිතිවාසිකම් ශක්තිමත් කිරීමේ විධිවිධාන, ජාතික ආණ්ඩුවට අදාළ නෛතික විධිවිධාන යනාදිය මගින් නිරීක්ෂණය කළ හැක්කේ කුමක්ද? ඒ නිදහසින් පසු යුගයේ සිට මෙරට ක්‍රමයෙන් ස්ථාපිත වෙමින් පැවැති සර්වාධිකාරිවාදී පාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රීයකරණ මාවතකට යොමු කිරීමට දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙන් විශාල දායකත්වයක් ලැබුණු බවයි.

තත්ත්වය මෙසේ තිබිය දී 2019 පැවති ජනාධිපතිවරණයෙන් බලයට පත්වූ ගෝඨාභය රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා තම බලවාදී දේශපාලන අරමුණු ඉටුකර ගැනීම සඳහා 2020.10.29 වන දා සිට ක්‍රියාත්මක වන පරිදි විසිවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මතකර ගනිමින් දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් හඳුන්වා දෙන ලද අතිශය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී විධිවිධාන අහෝසි කර දැමීය. එහි ප්‍රතිඵලය වූයේ ලාංකීය දේශපාලන ක්‍රමය නැවතත් සර්වාධිකාරී පාලන ක්‍රමයක් බවට පත්වීමයි. මෙම තත්ත්වය කිසිසේත්ම යහපත් දෙයක් නොවේ. එතකුදු වුවත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධන සම්මත කර ගැනීම මගින් පමණක් වත්මන් ලංකාව මුහුණ පා සිටින ව්‍යවස්ථාමය හා දේශපාලන අර්බුදයන්ට පහසුවෙන් විසඳුම් සෙවිය හැකි නොවේ.

රටකට සමාජ, ආර්ථික හා දේශපාලනික වශයෙන් ප්‍රගතියක් අත්පත් කර ගනිමින් ඉදිරියට යාමට නම් යහපත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් තිබිය යුතු වීම අත්‍යාවශ්‍ය වේ. එවැනි ව්‍යවස්ථාවක් රටේ වාසය කරන සියලුම ජන කොටස් තුළ ව්‍යවස්ථානුකූල හක්තියක් ඇති කරන්නා වූ ව්‍යවස්ථාවක් ද විය යුතුය. එතෙකුදු වුවත් නිදහස ලබා වසර හැත්තෑවක් වැනි කෙටි කාලයක් තුළ ලංකාව විසින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා තුනක් සම්පාදනය කර ගනු ලැබුවත් රට පාලනය කිරීම සඳහා වන යහපත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් සම්පාදනය කර ගැනීමට අසමත් වී තිබේ. මෙය වත්මන් ලංකාව මුහුණ පා ඇති ප්‍රධානතම ව්‍යවස්ථාමය හා දේශපාලන අර්බුදය වන බව කිවහැකිය. නිදහස ලැබීමෙන් පසු අසල්වැසි ඉන්දියාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සම්පාදකයින් විසින් සම්පාදනය කර ගන්නා ලද ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව එරට ඇති අතිශය සංකීර්ණ සමාජ, ආර්ථික, දේශපාලනික හා සංස්කෘතික ගැටලු කළමනාකරණය කර ගනිමින් ඉදිරියට ගමන් කරන ආකාරය ලංකාව වැනි රටකට මහත් ආදර්ශයකි.

ලාංකීය දේශපාලන ක්‍රමය පුළුල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයකට ලක්විය යුතුය. ඒ සඳහා පාලකයින්ගේ මෙන්ම පාලන ක්‍රමයේ බලය සංවරණය හා තුලනය වූත්, පුරවැසි බලය ශක්තිමත් කෙරෙන්නා වූත්, දියුණු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මූලධර්ම ඇතුළත් කර ගන්නා වූත්, ලාංකීය බහුවිධ සමාජයේ ජනවාර්ගික හා සංස්කෘතික සමාජ කණ්ඩායම් අතර සංහිදියාවක් ඇතිකර ගැනීමට හැකිවන්නා වූත් නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් සම්පාදනය කර ගත යුතු ය. එසේ නොකොට වර්තමාන ලංකාව මුහුණ පා සිටින ව්‍යවස්ථාමය හා දේශපාලන අර්බුදයට විසඳුම් සෙවිය හැකි නොවේ. එවැනි නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් සම්පාදනය කර ගැනීමේ දී දහනම වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මඟින් හඳුන්වා දෙන ලද ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මූලධර්ම හා සාරධර්ම එහි පදනම බවට පත්කරගත යුතුවීම අත්‍යාවශ්‍ය වේ.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

Abraham,H.J., (1985). *Justices and Presidents; a Political History of Appointments to the Supreme Court 2nded*, Oxford University.

Coomaraswamy, Silva, K.M., ed (1993). *The Constitution and Constitutional Reforms in Sri Lanka; Problems of Governance Colombo: (ICES)*.

Laski, H.J., (1925). *A Grammar of Politics*, New Haven, Yale University press.

Mill,J.S., (1962). *Representive Government*, Every man Edition.

Perera, N. M., (1979). *Critical Analysis of the New Constitution of Sri Lanka Government*, Colombo, Star press.

Silva, K.M., (1979). *A tale of Three Constitution (ed) Ceylon Journal of historical and Social Studies*, June – December 1977 Vol: viii No 2.

Wilson,W., (1987) *Political Science Quarterly Vol. 2 No. 02* (pp197-222) New York, Academy of Political Science.

අංක 12 දරන නොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ පනත. (2016). කොළඹ, රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව.

අබේරත්න, යූ. (2017). *රාජ්‍ය පරිපාලන විද්‍යා ප්‍රවේශය මූලික සංකල්ප හා න්‍යාය*, මහනුවර, ක්‍රියේටිව් ප්‍රින්ටර්ස්.

අබේවර්ණ, එස්. (2015). *ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුකරණය තවදුරටත් ඒකාධිපතිත්වයක් කරා; 18වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය පිළිබඳ විමසා බැලීමක් : ප්‍රතිමාන 2015/2016 10 වන වෙළුම රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලයේ සමාජ විද්‍යා අධ්‍යයනාංශයේ වාර්ෂික ශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහය, සමාජ විද්‍යා අධ්‍යයනාංශය රුහුණ විශ්වවිද්‍යාලය.*

අයිවන්,ඒ. (2002). *නොනීම් අරගලය*, මහරගම, රාවය ප්‍රකාශකයෝ.

අයිවන්,ඒ.(2006). *වෞර රැජිණ*, මහරගම, රාවය ප්‍රකාශකයෝ.

අයිවන්,ඒ.(2010).*වෞර රාජ්‍යය*, මහරගම, රාවය ප්‍රකාශකයෝ.

උයන්ගොඩ,චේ. (2011). *රාජ්‍ය ප්‍රතිසංස්කරණ මොනවාද? කුමකටද? කාටද? සුලෙයිමන් ටෙරස්*, කොළඹ, සමාජ විද්‍යාඥයන්ගේ සංගමය.

ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව. (1972). කොළඹ, රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව.

නරුණයන් පිළිබඳ ජනාධිපති කොමිෂන් සභා වාර්තාව. (1990). කොළඹ, රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව.

දහඅටවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය. (2010). කොළඹ, රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව.

දාහන් වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය. (2001). කොළඹ, රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව

දහනමවන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය. (2015). කොළඹ, රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව.

රාවය.(සතිපතා පුවත්පතකි). මහරගම. සීමාසහිත රාවය පබ්ලිෂර්ස්:ගරන්ට් සමාගම

ලංකාදීප. (දිනපතා පුවත්පතකි). කොළඹ, විජය ප්‍රකාශන.

ලක්බිම. (සතිපතා පුවත්පතකි). කොළඹ, සීමාසහිත ලක්බිම නිවිස් පේපර්ස් (ප්‍රයිවට්) ලිමිටඩ් සමාගම,

විනානවසම්,ඒ. (1995). ශ්‍රී ලංකාවේ විධායක බලය මධ්‍යගතකරණය, ප්‍රතිභා පර්යේෂණාත්මක ලේඛන සංග්‍රහය, ප්‍රසන්න මුද්‍රණ ප්‍රකාශකයෝ.

විනානවසම්,ඒ. (2007). ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රමය හා දේශපාලනය. මහරගම, තරංජ් ප්‍රින්ටර්ස්.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව. (1978). කොළඹ, රාජ්‍ය මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව.